

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק שני דייני גזירות
דף קד: - דף קיב:

ח' תמוז תש"ע

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

דף קד:	4
תוספות ד"ה שני דייני וכו' אדמון וחנן	4
דף קה:	5
תוספות ד"ה דחשיב לי'	5
דף קה:	8
תוספות ד"ה אפילו צדיק	8
תוספות ד"ה לא למאן דסני לי	11
דף קו:	12
תוספות ד"ה מבקרי מומין	12
תוספות ד"ה שבעה כנגד ז' שערים ובא"ד ועוד תימר	13
דף קו:	18
תוספות ד"ה וכי גבו והותירו	18
תוספות ד"ה תנא דבי ר' ישמעאל	21
תוספות ד"ה כדאמר רבא וכל א"ד שבו	22
דף קז:	24
תוספות ד"ה ששמעו (הראשון)	24
תוספות ד"ה ששמעו (השני)	26
תוספות ד"ה חיישינן ותוספות ד"ה קטנה וספקה	30
תוספות ד"ה תרגמה	32
תוספות ד"ה ואם בא ואמר (הראשון)	33
תוספות ד"ה ואם בא ואמר (השני) ותד"ה חנן בדף קז:	35
תוספות ד"ה מאי פסקא	37
דף קז:	39
רש"י ד"ה איהי דאפסדה	39
רש"י ד"ה חנן אומר איבד את מעותיו	40
תוספות ד"ה עמד בדין ובא"ד אי חלה	41
תוספות ד"ה הני מאני	45
תוספות ד"ה חנן אומר	46
דף קח:	49
תוספות ד"ה ובמקום שנוטלין שכר	49
תוספות ד"ה ועל העתיד	50
תוספות ד"ה הא מני	51
דף קח:	53
תוספות ד"ה אמר רבא	53
תוספות ד"ה שמע מינה	55
דף קח: ודף קט:	58
תוספות ד"ה הפוסק ורש"י ד"ה במה דברים אמורים	58
תוספות ד"ה שני דברים	62
תוספות ד"ה לא שנא	64
דף קט:	65
תוספות ד"ה עשאו סימן	65
תוספות ד"ה ורבנן סברי	67
דף קי:	69
סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי לשון מהרש"א	69
סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי חלק א'	70

..... סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי חלק ב'	73
..... סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי חלק ג'	77
..... תוספות ד"ה ורבנן	78
..... דף קי:	82
..... תוספות ד"ה ואין הכל	82
..... תוספות ד"ה היא אומרת	83
..... תוספות ד"ה ואימא נסכא	86

דף קד:

תוספות ד"ה שני דייני וכו' אדמון וחנן

תוס' בד"ה אדמון וחנן כו' ואבישלום שם אדם כדכתיב אביה בן אבישלום כו' עכ"ל לא מצאתי קרא הכי אלא דאמו של אביה מלך יהודה נקראת בשם מעכה בת אבישלום וגם אם אסא מלך יהודה היתה נקראת בשם מעכה בת אבישלום במלכים אבל בדברי הימים קרא שם אמו של אביה מיכיהו בת אוריאל וע"ש תירוץ לזה בפרש"י בשם הירושלמי וכצ"ל הכא בתוס' אביה בן מעכה בת אבישלום וק"ל:

בא"ד לא גרסי' שבנא אלא שכנא כו' עכ"ל ר"ל שכנא בכ"ף והוא שם אדם במס' סוטה שכנא והלל אחים הוו וכ"כ התוס' בפ"ק דשבת וק"ל:

(1) תוספות

(א) אבישלום שם אדם כדכתיב אביהו בן אבישלום

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לא מצינו שם "אביהו בן אבישלום" בקרא

(ב) תירוץ

(i) צריכין לגרוס בתוספות ככה: "אבישלום שם אדם כדכתיב אביהו בן מעכה בת אבישלום" כדכתיב בספר מלכים

(ii) ואף אמו של אסא מלך יהודה היתה נקראת מעכה בת אבישלום

(ג) קשיא

(i) בדברי הימים כתיב אשר אמו של אביה מלך יהודה נקראת בשם מיכיהו בת אוריאל

(ii) עיין שם ברש"י

דף קה.

תוספות ד"ה דחשיב לי'

[דף קה עמוד א] בד"ה דחשיב ליה כו' אלא ה"פ דחשיב ליה בתר הכי דאיירי בהו מתני' כו' עכ"ל זהו פי' ר"ת שכתבו התוס' לעיל ולקמן בשמו ודפריך לקמן מברייתא דג' דייני כו' אדמון וחנן ונחום אברייתא דלעיל פריך דלא קתני נחום וקתני חנן המצרי אבל אמתני' לק"מ דהא נחום לא אמר כלום במתני' דהכא אבל לפי' שכתבו התוס' דחשיב ליה היינו חשוב ממש י"ל דשפיר פריך לקמן נמי אמתני' דהוה ס"ד דהיה נחום חשוב כדמסיק אליבא דר' נתן והמתרץ השיב לו דר' נתן פליג ומחשיב ליה אבל תנא דמתני' לא מחשיב ליה כ"כ כמו אדמון וחנן וק"ק אמאי לא דחו פי' ר"ת במה שכתבו לקמן דע"כ אף נחום המדי אמתני' קאי וא"כ מאי הוסיף ר' נתן אמתני' כיון דלא קתני אלא הנך דאיירי בהו במתני' וק"ל:

(1) הקדמה

(א) משנה

(i) שני דייני גזירות היו

(1) אדמון וחנן בן אבישלום

(ב) ברייתא א'

(i) שלשה דייני גזירות [גזילות] היו

(1) חנן המצרי אדמון וחנן בן אבישלום

(ג) ברייתא ב'

(i) שלשה דייני גזירות היו

(1) אדמון חנן בן אבישלום ונחום המדי

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) במשנה למה לא קתני חנן המצרי

(ב) תירוץ

(i) דחשיב לי' קתני דלא חשיב לי' לא קתני

(ii) וחנן המצרי לא חשיב לי'

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) בברייתא א' לא זו בלבד דקתני חנן המצרי אלא אף זו דקתני שמו ברישא

(ii) ולכאורה היינו טעמא דחשיב לי' מכולם

(ב) תירוץ

(i) במשנה איקפיד דיקא אחשיבותא ולכן לא קתני חנן המצרי

- (ii) בברייתא קפיד נמי על כבוד משפחה ולכן קתני חנן המצרי משום כבוד משפחתו הגם דלא חשיב ליה וקתני אדמון וחנן בן אבישלום משום דחשיבי ליה
- (4) המשך דגמרא – עיין להלן לביאור תוספות
- (א) קשיא
- (i) מאי טעמא דבברייתא ב' קתני אשר ג' דייני גזירות היו: אדמון וחנן בן אבישלום ונחום המדי
- (ב) תירוצ
- (i) ברייתא ב' אתיא כר' נתן דקתני בדוכתא אחרינא אשר ר' נתן הוסיף שמו של נחום המדי ולא הודו לו חכמים
- (5) תוספות – ביאור של קשיא ותירוצ דגמרא
- (א) מקשין ומתריצין בגמרא למשנה ככה:
- (i) חלק א'
- (1) מדלא קתני חנן המצרי בברייתא ב' מוכח דברייתא ב' דיקא אחשיבותא איקפיד וחנן המצרי לא חשיב ליה
- (2) וכיון דאפילו הכי קתני נחום המדי בברייתא ב' על כורחך דנחום המדי חשיב ליה
- (ii) חלק ב'
- (1) קבענו דמשנתנו על חשיבותא קפיד
- (2) ולכן תיקשי הא דבמשנה לא קתני נמי נחום המדי
- (ב) ומתריצי
- (i) ברייתא ב' אליבא דר' נתן אתיא דס"ל כמשנה דידן לגבי חנן המצרי אשר לא חשיב הי'
- (ii) ברם פליג עלה דמשנה בהא דר' נתן בברייתא ב' מוסיף נחום המדי לתרי דמשנה מחמת דר' נתן ס"ל אשר אף נחום המדי חשיב הי'
- (ג) שאלה
- (i) דילמא הקשו ותרצו אף לברייתא א' ככה:
- (1) קשיא
- (א) אין הכי נמי דבברייתא א' קתני חנן המצרי משום כבוד משפחתו
- (ב) ברם ברייתא א' קתני נמי אדמון וחנן בן אבישלום מחמת חשיבותא דידהו
- (ג) ואמאי לא קתני נמי נחום המדי
- (2) תירוצ
- (א) ברייתא א' אית לה אשר נחום המדי לא חשיב הי'
- (ב) בברייתא ב' קתני נחום המדי דאתיא כר' נתן דפליג אברייתא א' והוסיף נחום המדי משום דר' נתן סבירא לה אשר נחום המדי חשיב הי'
- (ד) תשובה
- (i) לא יתכן אשר כיוונו להקשות קושייתן אף לברייתא ב'
- (ii) דהרי בתירוצ דגמרא לא תתישב הא דבברייתא ב' לא קתני חנן המצרי

(iii) דהרי ר' נתן דיקא "הוסיף" נחום המדי להני ג' דבריייתא א' ולא מיעט חנן המצרי

(6) שיטת רבינו תם

(א) באמרם בגמרא אשר במשנה לא קתני אלא אותן דחשיב לי'

(ב) האי "חשיב לי'" משמעו דקתני מילתא דידי' בפירקין

(ג) השתא

(i) בפירקין קתני מילתייהו דאדמון וחנן בן אבישלום ולכן במשנה קתני אדמון וחנן בן אבישלום

(ii) חנן המצרי לא קתני שום מילתא דידי' בפירקין ולכן במשנה דידן לא קתני חנן המצרי

(ד) ולכן מקשין בגמרא למה קתני חנן המצרי בבריייתא א'

(ה) ומתציין אשר

(i) שלא כמשנה דידן

(ii) ברייתא א' בתר חשיבותא דגופי' אזלא ולא בתר מי דקתני מילתי' בפירקין

(iii) ואכן ברייתא א' אית לה אשר חנן המצרי חשיב הי' יותר מכולן ולהכי קתני שמו ברישא

(7) תוספות

(א) קשיא לרבינו תם

(i) כשמקשין שוב מבריייתא ב' אשר משנה הוי לה למיתני אף נחום המדי

(ii) אמאי לא משני דלא קתני נחום המדי משום דלא קתני מילתי' בפירקין

(ב) תירוץ

(i) היינו טעמא דלא משני ככה משום

(1) דבקושטא לא הקשו בגמרא מבריייתא ב' למשנה כל עיקר

(2) אלא הקשו מבריייתא ב' לבריייתא א' דקבענו אשר מיהת ברייתא א' בתר חשיבותא דגופי'

אזלא ולא איכפת לה אלו קתני מילתייהו בפירקין

(8) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הוי להו לתוספות לדחות לפירוש רבינו תם

(ii) דהרי קבענו לעיל דליכא למימר אשר בגמרא מקשי קושייתן מן ברייתא ב' לבריייתא א'

דף קה:

תוספות ד"ה אפילו צדיק

[דף קה עמוד ב] בד"ה אפילו צדיק כו' ורשב"ם פי' דהאי ק"ו לטפשים אינו מן הברייתא כו' עכ"ל משום דלפי' ראשון שכתבו התוס' דאפילו חכם גדול כו' ואפילו צדיק גמור כו' הוא פירושו של ק"ו לטפשים וק"ו לרשעים אין זה בכח המאמר ועוד כיון שכבר נטל שוחד פ"א נעשה רשע ונעשה טפש בראשונה הדרן קושיין לדוכתין כיון דבשניה כבר נעשה רשע וטפש לאו בני דינא נינהו ולכך פרשב"ם דקל וחומר לטפשים וק"ו לרשעים אינו מלשון הברייתא אלא דהברייתא קרא בעלמא קאמר ותלמודא דייק מיניה דמאי אתא לאשמועינן אי דנידוק מיניה חכמים דקאמר ק"ו לטפשים צדיקים ק"ו לרשעים הא ליתא דלאו בני דינא נינהו ומשני דלא נידוק מיניה הכי אלא דה"ק דנידוק מיניה אפילו חכם גדול כו' ואפילו צדיק גמור כו' וכהאי סוגיא דהתנא לא נקט אלא קרא בעלמא ותלמודא מדקדק מיניה מאי אתא לאשמועינן וכן איתא בהמקבל דלא תני בברייתא אלא קרא אם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו ותלמודא מדקדק מיניה מאי אתא לאשמועינן אי הא עשיר שכב בתמיה ומשני כו' ומיהו יש לגמגם בראייתם דהתם אתי שפיר דהא עשיר שכב מלשון הברייתא הוא גם לפי המסקנא הא עשיר שכב ועבוטו אצלך כדאיתא שם ובפרקי אבות דשנינו שמואל הקטן אומר בנפול אויבך וגו' דאינו רק קרא התם ודאי איכא לפרושי דהכי מרגלא בפומיה כמ"ש המפרשים ודו"ק:

(1) ברייתא וגמרא לפי הבנת רבי של בעל התוספות

(א) ברייתא

(i) כי השוחד יעור עיני חכמים – קל וחומר לטיפשים

(ii) ויסלף דברי צדיקים – קל וחומר לרשעים

(iii) כלומר טיפשים ורשעים מכל שכן אשר שוחד מעוור אותם ומסלף דבריהם

(ב) קשיא דגמרא

(i) מידי טיפשים ורשעים בני דינא נינהו

(ii) כלומר טיפש או רשע אינו רשאי לדין והיכי תימצי אשר יקח שחד

(ג) תירוצ

(i) קל וחומר א' אתיא למי שהי' פיקח גדול עד שנעשה טיפש כשלקח שוחד מעיקרא אשר אותו שוחד עוור עיני חכמים

(1) וכשלקח שוחד אחר כך כשכבר נעשה טיפש אותו שוחד אחר עוור עיני טפשים

(ii) קל וחומר ב' אתיא למי שהי' צדיק גמור עד שנעשה רשע כשלקח שוחד מעיקרא אשר אותו שוחד סילף דברי צדיקים

(1) וכשלקח שוחד אחר כך כשכבר נעשה רשע אותו שוחד אחר סילף דברי רשעים

(2) מהרש"א

(א) ב' קושיות על מסקנא דגמרא

- (ב) קושיא א'
 (i) לא משמע בלשון "קל וחומר לטיפשים ולרשעים" דמדובר במי שהי' פיקח גדול או צדיק גמור ונעשה טיפש או רשע כשלקח שוחד מעיקרא ועכשיו נוטל שוחד אחר
- (ג) קושיא ב'
 (i) אף לשוחד של אחר כך תיקשי "מידי טיפשים ורשעים בני דינא נינהו"
 (ii) דהרי
 (1) כיון דכבר לקח שוחד ונעשה טפש או רשע שוב אינו ראוי לדין
 (2) ולא יתכן אשר יקח שוחד עוד
- (3) שיטת רשב"ם בהבנת ברייתא וגמרא
 (א) תנא דברייתא לא קתני אלא לשון הקרא דהיינו "כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים"
 (ב) גמרא היא דמעיקרא אסיק אדעתה למידק מקרא להני תרי קל וחומר אשר טיפשים ורשעים מכל שכן אשר שוחד מעוור אותם ומסלף דבריהם
 (ג) ולאח"כ אסיק אדעתא דגמרא דלא יתכן למידק להני קל וחומר דהרי "מידי טיפשים ורשעים בני דינא נינהו"
 (ד) ולכן
 (i) הדרא גמרא ממאי דקא סליק אדעתא למידק להך קל וחומר מקרא
 (ii) ובמקומו מדייקא אשר על ידי שוחד – אף בפעם ראשון – אפילו חכם גדול נעשה טפש ואפילו צדיק גמור נעשה רשע
- (4) ברייתא בפרק המקבל
 (א) "אם איש עני הוא לא תשכב בעבוטו"
 (ב) קשיא
 (i) "הא עשיר שכיב וגו'" ולאורה דיוק זה בלשון בתמיל נאמר
 (ii) כלומר
 (1) לא יתכן אשר מלוה מצי שכיב בעבוטו של לווה אפילו בלוה עשיר
 (2) דהרי רבית היא למלוה שישתמש בעבוטו של לווה
- (ג) תירוץ
 (i) הכי משמעו של קרא ושל דיוק אשר "הא איש עשיר שכיב"
 (ii) לאו בלשון בתמיל נאמר אלא משמעו ככה:
 (1) "ואם איש עני לא תשכב ועבוטו אצלך אלא השיבנו לו כבוא השמש
 (2) הא
 (א) עשיר שכיב ועבוטו אצלך ואינך חייב להשיבנו לו כבוא השמש
 (ב) ברם מחמת רבית אל ישתמש בעבוטו בכל ענין
- (5) תוספות
 (א) ברייתא זו מסייעת לשיטת רשב"ם

(ב) דאף לגבי ברייתא זו "הא עשיר שכיב" דיוקא דגמרא היא ואינה מלשון הברייתא

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי אמרי דברייתא זו בהמקבל מסייעת לשיטת רשב"ם

(ii) הרי למסקנא דגמרא יכול להיות אשר "הא עשיר שכיב" דברי ברייתא הן שלא בלשון בתמי' אלא במובן "הא עשיר שכיב ועבוטו אצלו"

(iii) משא"כ ברייתא דידן אשר קבענו מתוך ב' קושיות דאין לאוקמה במשמעות מסקנא דגמרא

(7) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בפרקי אבות קתני משמי' דשמואל הקטן "בנפול אויביך אל תשמח" הגם דקרא היא ולא הוסיף שמואל הקטן כלום

(ii) ואמאי לא מייתי ממשנה זו סייעתא לרשב"ם מיהת להא אשר תנא מצי למיתנא לישנא דקרא מבלי להוסיף כלום

(ב) תירוץ

(i) שאני התם דמצינו לפרש אשר "בנפול אויביך אל תשמח" מרגלא בפומי' דשמעון הקטן ה'

תוספות ד"ה לא למאן דסני לי

בד"ה לא למאן דסני כו' אבל הכא באוהב כי הנך דפרח כו' דאינו אלא חומרא בעלמא כו' עכ"ל לכאורה הך דפרח גדפא מכלל שוחד דברים הוא דילפינן ליה מקרא מדלא כתיב בצע לא תקח ואפשר דמשמע להו אסמכתא בעלמא אבל מדברי הרמב"ם נראה דמדינא פסולין וכמ"ש הב"י טור ח"מ סימן ט' וק"ל:

(1) גמרא

(א) אפילו שוחד דברים נמי אסור מדלא כתיב "בצע לא תקח"

(ב) אממר הוה יתיב וקא דאין דינא פרח גדפא ארישא אתא ההוא גברא שקלי' פסל לי' לדינא

(2) תוספות

(א) מעשה דאממר אינו אלא חומרא בעלמא

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לכאורה למישקל גדפא מרישא דדינא שוחד דברים הוה אשר נפקא לן דאסור משום דלא כתיב בצע לא תקח

(ii) ואמאי קסברי תוספות דמעשה דאממר חומרא בעלמא הוה

(ב) תירוצ

(i) תוספות קסברי אשר לימוד דגמרא לגבי שוחד דברים אינו אלא אסמכתא בעלמא

(ii) ברם שים לב אשר בית יוסף בטור חשן משפט אית לי' דפסול מדינא

דף קו.

תוספות ד"ה מבקרי מומין

[דף קו עמוד א] בד"ה מבקרי מומין כו' תימה כו' הנוטל שכר להיות רואה בכורות אין שוחטין אותן כו' עכ"ל ולא ניחא להו לאוקמא מבקרי מומין דהכא היינו כאילא ביבנה דקתני התם נמי במתני' דהתירו לו חכמים ליטול שכר וק"ל:

תוספות ד"ה שבעה כנגד ז' שערים ובא"ד ועוד תימה

בד"ה ז' כנגד כו' והמעייין שם ימצא דשער הקרבן דפרק קמא כו' עכ"ל יראה שהוצרכו בזה לפרש יותר מכל שאר השערים משום דבפ"ב לא חשיב שער הקרבן בתוך ארבעה שערים הדרומיים ולא ה"ל לאשתמוטי כיון דבפ"ק חשיב ליה בתוך ג' הדרומיים הגדולים ותירצו בזה דשער הבכורות דחשיב בפ"ב בדרומיים היינו אותו שער הקרבן דחשיב ליה בפ"ק בדרומיים ומיהו גם בשערים הצפונים ימצא המעייין שם לפי שמות השערים דלא חשיב בפ"ב מאי דחשיב בפרק קמא בכלל הגדולים ויש לעיין שם וק"ל:

בא"ד ועוד תימה דהרי כאן מחלוקת כו' וא"ת לרבנן נמי דתני ז' כו' כיון דלא חשיבי בעינייהו כו' עכ"ל וליכא מחלוקת רביעית דרבנן ואבא יוסף בן חנן כוליהו ס"ל דז' שערים גדולים הוו לעזרה ועוד ששה קטנים אלא דלרבנן לא חשיב קטנים למקרי להו שערים דליהוי י"ג השתחוואות כנגדן ולאבא יוסף מקרו גם הקטנים שערים ושפיר הוה י"ג השתחוואות כנגדן וליכא מחלוקת רביעית כלל בשערים אך קשה לפ"ז דאם כן מאי מייתי רבא דאיכא תנא דאית ליה תמניא הוה בעזרה מההיא דאין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים דל' ה' להר הבית פשו להו ח' כו' ואימא דההוא תנא נמי ס"ל דז' שערים הוו לעזרה וי"ג שערים דקאמר לאו דל' ה' להר הבית כו' אלא היינו לעזרה גופה שהיו לה י"ג שערים עם הקטנים כדס"ל רבנן ואבא יוסף בן חנן ואכתי מנליה לרבא לאשכוחי תנא בברייתא דפליג ואית ליה תמניא ומאי אולמיה ליה ברייתא טפי ממתני' ויש ליישב קצת דס"ל לרבא דמסתמא נגד שערי הר הבית היו נמי גזברין דשוער היינו גזבר כפרש"י התם וא"כ ה"ל למחשב נמי הנהו ה' גזברין דהר הבית שהיו נגד השערים והל"ל י"ח גזברין נגד י"ח שערים דהיינו ה' דהר הבית וי"ג דעזרה עם הקטנים אלא ע"כ דלא חשיבי ליה להיות גזברין נגדן רק הגדולים ודל' ה' דהר הבית פשו להו תמניא ודו"ק:

(1) הקדמה

													ז' שערם לעזרה	ר' זירא רב	1
						צפון מוקד	צפון קרבן	צפון ניצוץ	מזרח נקנור וב' לשכ'	דרום מים	דרום (קרבן) [לתוס' בכור']	דרום דלק	ז' שערם לעזרה	מדות פ"ק מ"ד	2
													ה' שערם לעזרה	מדות פ"ק מ"א	3
													י"ג במקדש דל ה' בעזרה	ברייתא תמיד כז.	4
								מזרח צורת שושן הבירה	צפון טדי	מערב קיפונס	דרום חולדה ב' בדרום	דרום חולדה א' בדרום	ה' שער ה' הבית	מדות פ"ק מ"ג	5
מערב בלא שם	מערב בלא שם	מזרח נקנור פש' ב'	מזרח נקנור פש' א'	מזרח נקנור	צפון שיר	צפון נשים	צפון קרבן	צפון יכנ'	דרום מים	דרום בכור'	דרום דלק	דרום עליון	י"ג שערם לאבא יוסי בן חנן	מדות פ"ב מ"ו לאבא יוסי בן חנן	6

(2) גמרא דידן

(א) ר' זירא אמר רב אית ליה אשר ז' שערם היו לעזרה כבשורה 1

(ב) האי דר' זירא אמר רב אתיא כמשנה ד' בפ"ק דמדות בשורה 2

(3) משנה א' בפ"ק דמדות

(א) ה' שערם היו לעזרה כבשורה 3

(4) גמרא במסכת תמיד כז.

(א) קשיא

(i) הני תרי מתניתין בשורה 2 ובשורה 3 קא סתרי אהדדי

(ב) תירוץ של רבא

(i) הקדמה כמבואר ברש"י

(1) איכא נמי ברייתא במסכת תמיד בשורה 4 אשר אין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערם

(2) הני י"ג שערם על כורחך דבהן נכללין ה' שער ה' הבית שבשורה 5 מטעם דרוש

"שוערים היינו שערם" אשר פרטיו אינן מעניננו

(3) משא"כ לגבי עניננו במספר שער עזרה

(א) עלינו לנכות 5 שער עזרה מן ההוא סך הכל של י"ג שערם שעומדים כנגד י"ג גזברין

(ב) ונמצא אשר שער עזרה 8 היו

(ii) קשיא

(1) ברייתא זו בשורה 4 באמרה אשר 8 שער עזרה היו אף היא סותרת למשנה בשורה 2

(iii) תירוץ

(1) אלא ע"כ תנא דברייתא בשורה 4 קא פליג על תנא דמשנה בשורה 2

(2) ולכן לא תיקשי לך

(א) דאיכא נמי עוד תנא בשורה 3 דקפליג על הני תרי תנאים בשורה 2 ובשורה 4 ואית ליה
אשר 5 שערי עזרה היו

(ב) ונמצא דיש ג' מחלוקות במספר שערי עזרה חד אמר ז' חד אמר ה' וחד אמר תמניא

(5) תוספות

(א) קשיא

(i) עיין בשורה 6

(ii) אבא יוסי בן חנן במשנה ו' בפרק ב' דמדות אית ליה אשר י"ג השתחוואות היו במקדש כנגד י"ג
שערים

(iii) ותיקשי דמכח הך משנה בשורה 6 הוי ליה לרבא להוכיח אשר ד' מחלוקות הוי

(iv) דהיינו חד אמר ה' וחד אמר ז' וחד אמר ח' וחד אמר י"ג

(ב) תירוץ

(i) בדומה לחשבון דלעיל לגבי גזברין בברייתא בשורה 4 אשר שם קבענו לנכות ה' שערים של הר
הבית

(ii) אף לגבי השתחוואות במשנה בשורה 6 דל ה' שערים של הר הבית פשו להו תמניא

(ג) פירכא

(i) לא יתכן

(ii) דבשורה 6 נמנין שמות של כל י"ג שערים

(iii) ואף אחד מהני שערים לא נמנה בשורה 5 בתוך שמות שערי הר הבית

(ד) תירוץ דרבינו תם

(i) במספר ז' שערים לר' זירא אמר רב בשורה 1 ובמשנה ד' בפ"ק דמדות בשורה 2 לא נכללים
שערים קטנים

(ii) משא"כ

(1) במספר 13 לגבי השתחוואות במשנה ו' בפ"ב דמדות בשורה 6

(2) בהן נכללים 6 שערים קטנים בנוסף לז' שערים גדולים - והא ראי' דבהדיא נכללים פשפשי
שער ניקנור

(6) המשך תוספות

(א) בירושלמי במסכת שקלים איתא דרבנן פליגי עלי' דאבא יוסי בן חנן בשורה 6

(ב) דרבנן סבירא להו

(i) דלעזרה לא היו אלא 7 שערים

(ii) והני 13 השתחוואות כנגד פרצות הויין ולא כנגד שערים

(ג) קשיא לרבינו תם

(i) אמאי לא מפרשי בירושלמי דרבנן הני י"ג השתחוואות היו נגד 7 שערים גדולים ו-6 שערים
קטנים

(ד) תירוץ

- (i) רבנן אליבא דירושלמי לא משמע להו שיהא השתחוואות כנגד שערים קטנים
 (7) מהרש"א בא"ד ועוד
- (א) הקדמה
- (i) ניהדר למימרא דרבא לעיל במסכת תמיד דף כז.
- (1) לגבי ברייתא בשורה 4 דקתני אשר אין פוחתין מן 13 גזברים כנגד 13 שערים
 (2) ואשר ביאר רבא דלמספר שערי עזרה בעניננו דל' ה' דהר הבית פשו להו 8 שערי עזרה
- (ב) קשיא לרבינו תם
- (i) מאי אולמ' דרבא להאי ברייתא בשורה 4 מן משנה בשורה 6
 (ii) כלומר
- (1) מאי טעמא אשר מן ברייתא בשורה 4 מייתי בטיב סייעתא אשר 8 שערי עזרה היו
 (2) באשר מן שורה 6 מסקינן אשר 7 שערי עזרה היו
- (iii) הרי יכול להיות לברייתא בשורה 4
- (1) דבדומה לשיטת רבינו תם לגבי השתחוואות בשורה 6
 (2) אף בשורה 4 נכללין 6 שערים קטנים ונמצא אשר 7 שערים גדולים היו
- (ג) תירוץ
- (i) לגבי משנה בשורה 6 ליכא למימר דנכללין שערי הר הבית דלית סברא למינקט אשר
 השתחוואות כנגד שערי הבית היו
- (ii) מה שאין כן לגבי גזברין בברייתא בשורה 4 אשר כבר קבענו דמסתבר דאף לגבי שערי הר
 הבית העמידו גזברים
- (iii) ולכן
- (1) אלו העמידו גזברים נגד 7 שערים גדולים ו-6 שערים קטנים
 (2) סך הכל של גזברין בנוסף 5 שערי הבית 18 הואי
- (iv) ומוכרח
- (1) אשר לגבי גזברים שערים קטנים אינם עולים בחשבון
 (א) בדומה לשיטת רבנן בשורה 6 לגבי השתחוואות
- (v) ומוכרח נמי
- (1) אשר כדי להשיג ל-13 גזברים אין לקחת בחשבון אלא שערים גדולים ו-5 שערי הבית
 (2) ומזה יוצא אשר 8 שערי עזרה היו
- (8) המשך תוספות
- (א) קשיא כמבואר במהרש"א
- (i) בשורה 2 נמנה שער הקרבן בדרום בתוך שערים הגדולים
 (ii) והאיך יתכן אשר בשורה 6 לא יימנה שער הקרבן בתוך כל השערים דכולל שערים גדולים
 וקטנים

(ב) תירוץ

(i) שער הקרבן בדרום בשורה 2 שער הבכורות מיקרי בדרום בשורה 6

(9) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בשורה 6 למה לא נמנו שערי ניצוץ ומוקד הגם דבשורה 2 נמנין בשערים גדולים בצפון

דף קו:

תוספות ד"ה וכי גבו והותירו

[דף קו עמוד ב] בד"ה וכי גבו והותירו כו' אהנך דלעיל לא פריך בית גרמו כו' עכ"ל כתב מהרש"ל נ"ל לפרש שהתוס' סוברים מה שמשני כאן שגבו והותירו בתרומת הלשכה קאמר כו' עכ"ל ע"ש באורך ואפשר שהכריחו לומר כן בדברי התוס' אף שרש"י לא פירש כן משום דהני דלעיל בית גרמו כו' שהביאו הכא אהא דפריך וכי גבו והותירו בתרומת הלשכה איירי ואין זו הראיה מכרעת דא"נ הא דפריך וכי גבו והותירו כו' איירי בקדשי בדק הבית כפרש"י מ"מ צריכין ליישב דמ"ש דקשיא ליה הכא בקדשי בדק הבית טפי וכי גבו והותירו כו' מדלעיל גבי בית גרמו כו' שבאין מתרומת הלשכה הא לא נתנו לכך אבל קשה לפי הבנתו בדברי התוס' דכאן שגבו והותירו כו' היינו בתרומת הלשכה אמאי לא הוכיחו הכא לרב דתרומת הלשכה דקאמר היינו מותר תרומת הלשכה כמו שהוכיחו לקמן לר' ישמעאל ולישנא דגבו שכתב דמשמע ליה בתרומת הלשכה זה אינו דאדרבה דאי בתרומת הלשכה קאמר הל"ל תרמו והותירו וע"כ אין נראה לשנות דברי התוס' מפרש"י וק"ל:

(1) הקדמה א'

- (א) תרמו שקלים מלשכה לקופות
- (ב) אותן שקלים שנתרמו מיקרי תרומת הלשכה
- (ג) שקלים שנשארו בלשכה מיקרי שיירי הלשכה
- (ד) שקלים של תרומת הלשכה בעיקר השתמשו בהן לקדשי מזבח
- (ה) שקלים של תרומת הלשכה שלא הוצרכו לקדשי מזבח מיקרי מותר תרומת הלשכה

(2) הקדמה ב'

- (א) אף היו להם שקלים שגבו לקדשי בדק הבית

(3) גמרא חלק א'

- (א) בית גרמו על מעשה לחם הפנים ובית אבטינס על מעשה הקטרת
- (ב) כולן נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ולא מקדשי בדק הבית

(4) גמרא חלק ב'

- (א) בעא מיני רב הונא מרב
 - (i) האם כלי שרת מקדשי בדק הבית הן באין
 - (ii) או כלי שרת מתרומת הלשכה הן באין
- (ב) תשובת רב

- (i) כאן שגבו והותירו כאן שלא גבו והותירו

(5) שיטות במשמעות "גבו והותירו"

- (א) רש"י
- (i) השתמשו לכלי שרת בשקלים שהותירו מקדשי בדק הבית
- (ii) ובאם לא הותירו השתמשו בתרומת הלשכה
- (ב) מהרש"א
- (i) תוספות בשיטת רש"י אזלי
- (ג) מהרש"ל
- (i) תוספות פליגי על רש"י וקאמרי דמשמעות דגמרא היינו
- (1) שהשתמשו לכלי שרת במותר תרומת הלשכה
- (2) ובאם לא הותירו השתמשו בקדשי בדק הבית
- (6) מהרש"ל
- (א) הי לך סייעתא לשיטת תוספות לפי הבנת מהרש"ל
- (i) לישנה דגבו והותירו מתאים ביותר ל**מותר** תרומת הלשכה
- (7) מהרש"א
- (א) אי מהא לא איריא
- (ב) דמצינו לדייק איפכא דהיינו
- (i) דלגבי מותר **תרומת** הלשכה מתאים למימר **תרמו** והותירו במקום **גבו** והותירו
- (8) המשך דגמרא
- (א) קשיא
- (i) וכי גבו והותירו מאי הוי
- (ב) אליבא דרש"י ותוספות להבנת מהרש"א
- (i) מקשין
- (1) אשר קדשי בדק הבית כבר הוקדשו לצרכי בדק הבית
- (2) והיתכן אשר עכשיו ישתמשו בהן לכלי שרת
- (ג) אליבא דתוספות להבנת מהרש"ל
- (i) מקשין
- (1) אשר תרומת הלשכה כבר הוקדשו לקדשי מזבח
- (2) והיתכן אשר עכשיו ישתמשו במותר תרומת הלשכה לכלי שרת
- (9) תוספות
- (א) קשיא
- (i) אמאי לא מקשין ככה אף לגבי בית גרמו ובית אבטינס:
- (ב) דהיינו
- (i) הרי תרומת הלשכה כבר הוקדשו לקדשי מזבח
- (ii) והיתכן אשר במותר תרומת הלשכה השתמשו לבית גרמו ולבית אבטינס

10) מהרש"ל

(א) קשיא להבנת מהרש"א

(i) מן קושיית תוספות מוכח אשר "גבו והותירו" משמעו מותר תרומת הלשכה

(ii) ולכן מובן הא דמקשי תוספות

(1) דכמו דמקשי בסוגיא דידן

(א) דמאחר דתרומת הלשכה כבר הוקדשו לקדשי מזבח

(ב) היתכן אשר במותר תרומת הלשכה השתמשו לכלי שרת

(2) הוי להו נמי להקשות

(א) דמאחר דתרומת הלשכה כבר הוקדשו לקדשי מזבח

(ב) היתכן אשר במותר תרומת הלשכה השתמשו לבית גרמו ולבית אבטינס

11) מהרש"א

(א) תירוך

(i) אי מהא לא איריא

(ii) דלעולם אימא לך אשר גבו והותירו משמעו שקלים שהותירו מן קדשי בדק הבית

(iii) ואפילו הכי שפיר מקשי תוספות

(1) דכמו דמקשי בסוגיא דידן

(א) דמאחר דשקלים של קדשי בדק הבית כבר הוקדשו לצרכי בדק הבית

(ב) היתכן אשר בקדשי בדק הבית השתמשו לכלי שרת

(2) הוי להו נמי להקשות

(א) דמאחר דתרומת הלשכה כבר הוקדשו לקדשי מזבח

(ב) היתכן אשר במותר תרומת הלשכה השתמשו לבית גרמו ולבית אבטינס

(3) דמאי שנא הא מהא

12) המשך דגמרא

(א) תנא דבי ר' ישמעאל אית לי' אשר כלי שרת ממותר תרומת הלשכה הן באים

(ב) בברייתא מייתי סייעתא מקרא להאי תנא

13) מהרש"א

(א) קשיא לשיטת תוספות לפי הבנת מהרש"ל

(i) אף לרב הוי להו למייתי סייעתא מהאי קרא

(ii) דאף רב אית לי' אשר כלי שרת ממותר תרומת הלשכה הן באים

תוספות ד"ה תנא דבי ר' ישמעאל

בד"ה תנא דבי ר"י כו' כדמוכח במתני' דפליג כו' משום דכתיב שאר ולישני דהא שאר כו' עכ"ל כצ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא דאימא דהכי פריך כיון דשיריים גופייהו ודאי נמי מקרי שאר מאי אולמיה לאוקמיה קרא דשאר במותר תרומה ואימא בשיריים גופייהו ויש ליישב ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) תורמין שקלים מן הלשכה לקופות

- (i) אותן שקלים שנתרמו מיקרי תרומת הלשכה והשתמשו בהן בעיקר לקדשי מזבח
 - (ii) שקלים של תרומת הלשכה שלא הוצרכו לקדשי מזבח מיקרי מותר תרומת הלשכה
- (ב) שקלים שנשארו בלשכה ולא נתרמו מיקרי שיירי הלשכה

(2) גמרא

(א) הקדמה

- (i) תנא דבי ר' ישמעאל
 - (ii) כלי שרת מתרומת הלשכה הן באים דהיינו ממותר תרומת הלשכה
- (1) שנאמר "את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה' כלי שרת"
- (2) איזהו כסף שיש לו שיריים הוי אומר זה תרומת הלשכה אשר שיריים שלו נשארים בלשכה
- (ב) קשיא

- (i) משמעות "שאר הכסף" היינו דשיריים עצמם שמשו לעשיית כלי שרת
- (ii) ולכאורה מוכרח אשר מדובר בשירי הלשכה

(3) תוספות

(א) לישני

- (i) דאכן לכלי שרת השתמשו בכסף של מותר תרומת הלשכה
- (ii) והאי כסף "שאר" הוא במובן שבא מן מותר תרומת הלשכה דלא איצטריך לקדשי מזבח

(4) מהרש"א

- (א) הוי מצי תוספות ליתרץ דהכי מקשי בגמרא
- (i) הגם דיכול להיות אשר שאר הכסף משמעו מותר תרומת הלשכה
- (ii) מ"מ יכול נמי להיות דמשמעו שיירי הלשכה
- (iii) ולכן תיקשי מהיכא תיתי להסיק אשר קרא כוונתה למותר תרומת הלשכה

תוספות ד"ה כדאמר רבא וכל א"ד שבו

בד"ה כדאמר רבא כו' כדמסיק התם מכאלה תעשו שיהיו כל עשיות כו' עכ"ל זו הראיה אינה בתוס' בפ' א"ל הממונה ובפ' כל התדיר ולכאורה שאינה מכרעת דאימא דבכה"ג נמי קאמר התם דכל העשיות שוות דאי ליכא אלא חד הקריבו למוסף שבת ולא למוסף דר"ח משום דשבת הוא תדיר ויש ליישב דבריהם דהכא דה"ק משום דבעלמא בכולי תלמודא איכא האי כללא דכל התדיר קודם במילי דאיתנהו לתרוייהו ומכאלה תעשו נפקא לן וא"כ ע"כ דבכה"ג נמי איירי באיתנהו לתרוייהו וק"ל:

בא"ד קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד אלא בדלית ליה ואי בתמידין ומוספין דהיום פשיטא כו' עכ"ל לפי מה שרצו לפרש הך מתניתין דפרק כל התדיר בדליכא אלא חד הא דפשיטא ליה בפרק התכלת היינו נמי מכח הך קרא דמייתי במתניתין דפרק כל התדיר וק"ל:

בא"ד והשתא בב"ק לא ה"מ לאתויי כו' אבל הקטרה כו' להכי פריך שפיר מההיא דרבא ומיהו בההיא דמנחות כו' עכ"ל קצרו הכא במקום שהיה להם להאריך אבל דבריהם מבוארים יותר בכל זה בתוס' פ' א"ל הממונה ובר"פ כל התדיר גם כתבו שם ליישב לפ"ז ההיא דמנחות ולחד תירוצא שכתבו התוס' בפ' א"ל הממונה למאי דס"ד המקשה דמעכב הלכך פריך כו' זכינו לכוון מה שכתבנו בחידושינו בפרק תמיד נשחט דלפי האמת ודאי דליכא עיכובא ומהרש"ל לפום חורפיה לא עיין שם יפה ועיין בחידושינו שם:

(1) גמרא

(א) שאלה

(i) מנין שלא יהא דבר קודם על המערכה לתמיד של שחר

(ב) תשובת רבא

(i) העולה וכו'

(ii) פרטי לימוד רבא אינן מעניינינו

(iii) ברם שים לב

(1) אשר לימוד רבא לאו בתדירות תליא מילתא

(2) אלא דגזירות הכתוב היא דיקא לתמיד של שחר אשר עולה ראשון על המערכה

(2) משנה זבחים פט. כמבואר בגמרא שם

(א) תמידין תדירין הן וקודמין למוספי יום טוב שאינן תדירין שנאמר "מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד תעשו את אלה"

(ב) ומדכתיב עוד "כאלה תעשו"

(i) גמרינן אשר בתר תדירות אזלינן אף לגבי שאר עשיות כלומר אף לגבי קרבנות שאינן כל כך תדירין כמו עולת הבוקר

(ii) כגון מוספי שבת דמיהת תדירין הן לגבי מוספי ראש חודש ולכן יש להן למוספי שבת קדימה לגבי מוספי ראש חדש

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) למה איצטריך הך דרבא למילף שלא יהא דבר קודם על המערכה לתמיד של שחר

(ii) נילפי' מן התדיר תדיר קודם

(ב) תירוץ

(i) אי מהתם לא ידענו אלא

(1) דהיכא דצריכין להקריב בין קרבן תדין בין קרבן שאינו תדיר

(2) לא עקרינן לתדיר היכא דליכא אלא חד בהמה לקרבן

(ii) וקמ"ל הך דרבא דיש לתמיד של שחר קדימה לגבי קרבן אחר אף בדאיתנהו ב' בהמות דסגיאינן בין לתמיד של שחר בין לקרבן אחר

(ג) קשיא

(i) מהך דכאלה תעשו שתהא כל העשויות שוות כבר נפקא לן

(1) לא זו בלבד אשר בתר תדירות אזלינן אף לגבי קרבנות שאינן תדירין כל כך כמו עולת הבוקר

(2) אלא אף זו דיש קדימה לקרבנות אשר תדירין ביותר אף היכא דאיתנהו בהמות בין לתדיר בין לשאינו תדיר

(4) מהרש"א ד"ה כדאמר רבא

(א) קשיא

(i) מנא להו אשר מן כאלה תעשו נפקי דיש דין קדימה לתדיר אף היכא דאיתנהו לתרוייהו

(ii) דלמא

(1) מהך גזירת הכתוב דרבא גמרינן לה ודיקא לגבי תמיד של שחר גמרינן לה ואין לו ענין לתדירות

(2) ולעולם באופן שלא מדובר בתמיד של שחר לית דין קדימה בדאיתא לתרוייהו

(ב) תירוץ

(i) מפורסם בש"ס דאיכא דין קדימה לתדירין בדאיתנהו לתרוייהו ואפילו בתדירין שאינן תמידין כל כך כתמיד של שחר

(ii) ולכן מוכרח אשר מן כאלה תעשו נפקא לן דבתר תדירות אזלינן אף בדאיתנהו לתרוייהו

(iii) דהרי קבענו אשר האי קרא מדובר אף בקרבנות שאינן תדירין כל כך כתמיד של שחר

דף קז.

תוספות ד"ה ששמעו (הראשון)

[דף קז עמוד א] בד"ה ששמעו בו כו' דאי בשבועה אמאי לא תיטול כו' אלמא לשמואל אפילו בשבועה אין לה כו' עכ"ל ויש לדקדק ומאי קושיא ואימא למאן דאמר טעמא משום דשמא א"ל צאי כו' איכא למימר שפיר דאפילו בשבועה לא תטול ואליביה שפיר פריך ע"כ ל"פ אלא לשבועה כו' וי"ל דע"כ לא פליגי רב זביד ורב פפא בהא דא"כ הל"ל דאיכא בינייהו הא למ"ד טעמא משום צררי נוטלת בשבועה ולמ"ד משום צאי כו' אפילו בשבועה אין לה אלא ע"כ לפרש"י לרב פפא נמי דאמר טעמא משום צאי כו' נוטלת מיהת בשבועה ודו"ק:

(1) גמרא

- (א) מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות
 - (i) רב אמר בית דין פוסקין מזונות לאשתו
 - (ii) שמואל אמר אין בית דין פוסקין מזונות לאשתו
- (ב) רב זביד ורב פפא קא מפליגי בטעם של שמואל
 - (ג) שיטת רב זביד כמבואר ברש"י
- (i) שמואל אית ליה דחיישינן לצררי כלומר דכבר שילם לה בעל למזונות לפני שהלך למדינת הים
 - (ד) שיטת רב פפא
- (i) שמואל אית ליה דחוששין שמא אמר לה בעל צאי מעשה ידיך למזונותיך והיא קיבלה על עצמה אשר אכן תתפרנס במעשה ידי

(2) המשך דגמרא

(א) בששמעו בו בבעל שמת מודה שמואל לרב דפוסקין מזונות לאשתו

(3) רש"י

(א) לרב זביד

- (i) היינו טעמא דפוסקין מזונות לשמואל כששמעו בו שמת
 - (1) דסופה לגבות כתובתה בשבועה אשר לא עכבה צררי ותהא נאמנת בשבועה זו
 - (2) ולכן אף עכשיו נאמנת על סמך של האי שבועה שלעתיד
- (ii) שים לב
 - (1) דמאחר דקבענו אשר כששמעו בו שמת לבסוף תהא נאמנת בשבועה לגבי צררי
 - (2) מובן
- (א) דבאופן דלא שמעו בו שמת אם אף על פי כן נשבעת מרצונה שלא התפיסה צררי
 - (ב) הכי נמי נאמנת ואף לשמואל פוסקין מזונות
- (ב) לרב פפא

- (i) היינו טעמא דפוסקין מזונות לשמואל כשמעו בו שמת דאף אם קיבלה עלה מעשה ידי למזונותי מכל מקום משמת בעל פקע מאליו שיעבוד של קבלה זו
- (ii) שים לב
- (1) אשר לרב פפא לא קבענו
- (א) אלו נאמנת אשה בשבועה למימר דלא קבלה עלי' מעשה ידי למזונות
- (ב) באופן שלא שמעו בו שמת אשר לכן אלו בקושטא קבלה עלי' מעשה ידי למזונות לא פקע שיעבוד דילי'
- (4) המשך דגמרא
- (א) מאי בינייהו דרב זביד ורב פפא דפליגי באופן שלא שמעו בו שמת
- (ב) תשובה דגמרא אינה מענייננו
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אלו בשלא שמעו בו שמת חייש רב פפא לשמא קיבלה עלי' מעשה ידי אף היכא דנשבעת מרצונה
- (ii) לישני דאיכא בינייהו דרב זביד ורב פפא באופן דנשבעת מרצונה דלרב זביד פוסקין כדאמרן ולרב פפא אין פוסקין
- (ב) תירוץ
- (i) אלא מוכרח אשר בשבועה פוסקין מזונות אפילו לרב פפא
- (6) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) הקדמה
- (i) מגמרא דלהלן משמע דלשמואל אין פוסקין מזונות אף כשנשבעת מרצונה
- (ב) קשיא לרש"י
- (i) הרי קבענו לרש"י אשר בין לרב זביד בין לרב פפא פוסקין לה מזונות כשנשבעת מרצונה

תוספות ד"ה ששמעו (השני)

בד"ה ששמעו כו' פירוש שמת קודם אותו זמן שאמרה שנתגרשה כו' עכ"ל הכי משמע להו דמיירי דאי באומרים שמת אחר זמן שאומרת שנתגרשה ואין העדים מכחישים אותה ודאי דלא היה שייך להקשות הא דפריך מ"ש עד כדי כתובתה אפילו לעולם נמי דלמה לא נאמינה שנתגרשה כיון דאינה מכחשת העדים אבל אם העדים אומרים שמת קודם שנתגרשה ניחא דפריך דניזיל בטר עדות העדים שמת קודם זמן שאמרה שנתגרשה ויזונו אותה לעולם והמתרץ השיב דאעפ"כ אינה דאפסידה אנפשה להאמינה שנתגרשה מקודם שמת דהודאת בעל דין כק' עדים דמי ואין לה מזונות ובזה יתיישב מה שהקשה רש"י לקמן למאי דאוקמא דשמעו בו שמת תגבה כתובתה יחד כו' דודאי כן הוא אלא שהיא רוצה להכחיש דבריה ע"י עדות העדים שאומרים שמת מקודם שנתגרשה וסבורה ליטול מזונות ע"י העדים לעולם ואשמועינן תנא דלא תטול מזונות ע"י העדים אלא כדי כתובתה דהיא אפסדה אנפשה ויש לרש"י דרך אחר בזה ועיין לקמן מה שיש לדקדק ולדחוק לפירושו ודו"ק

[דף קז עמוד ב] בפרש"י בד"ה אינה היא דאפסדה כו' וכ"ת כו' תגבה כתובתה יחד כו' שמא לא מת ונזח כו' עכ"ל ר"ל דלכך היא תרצה יותר להתפרנס לעולם ואשמועינן תנא דאינה מתפרנסת אלא עד כדי כתובתה דאינה אפסדה אנפשה להאמינה שגרשה וקרוב לזה כתבנו לעיל בשם התוס' אבל פירושו תמוה לכאורה דאם היא יודעת באמת שגרשה היאך סבורה שאם יבא בעלה שתהא כתובתה קיימת ואם יודעת בעצמה שמשקרה ולא גירשה כלל למה לא תאמין לעדים שאמרו שמת וסבורה שיבא בעלה ויש ליישב שהוא מפרש בששמעו בו שמת היינו בקול והשתא גם שיודעת בעצמה שמשקרת ולא גירשה סבורה היא לומר שהקול אינו אמת ובעלה חי ואם יבא תהא כל כתובתה קיימת אבל התוס' כתבו לעיל דע"כ איירי בששמעו בו שמת בעדים אלא שמכחישים אותה שאומרים שמת קודם הזמן שאומרת שגרשה ותו לא מידי כמ"ש לעיל ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) אלמנה ודאית וגרושה ודאית אם רוצה גובה כתובתה "ביחד" כלומר לאלתר ולא לפרקים

(2) הקדמה ב'

(א) אלמנה ודאית אוכלת מזונות אפילו יותר מכדי כתובתה עד שגובה כתובתה

(ב) ולבסוף כשגובה כתובתה גובה אותה ביחד מבלי לנכות מזונות שאכלה

(3) הקדמה ג'

(א) גרושה ודאית אין לה מזונות

(4) הקדמה ד'

(א) אשה תחת בעלה יש לה מזונות אפילו יותר מכדי כתובתה

(ב) ולבסוף כשגובה כתובתה גובה אותה ביחד מבלי לנכות מזונות שאכלה תחת בעלה

(5) הקדמה ה'

- (א) ספק גרושה ספק יושבת תחת בעלה מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה ואינה גובה כתובתה ביחד
(ב) בכדי
- (i) דאלו בקושטא נתגרשה הני "מזונות" חשיבי כאלו נשלמו בתורת כתובתה
(ii) ואלו בקושטא יושבת תחת בעלה אכן תשלומי מזונות היו דאין מנכין אותן מכתובתה אלו לעתיד
תתגרש או תתאלמן
- (6) ברייתא דף קז: כמבואר אליבא דשמואל לפי הבנת תוספות ומהרש"א
(א) האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה גרשני בעלה ולאח"כ שמעו בו בבעלה שמת
(ב) אז
(i) אינה נאמנת
(1) ומסופקין אלו גרשה או שמא אכתי יושבת תחת בעלה
(2) ולכן לפי הקדמה ה' מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה
- (7) גמרא
(א) קשיא
(i) מה לי שאמרה נתגרשתי
(ii) כיון ששמעו בו בבעלה שמת ליהוי לה דין אלמנה ודאית כבהקדמה ב'
(iii) דהיינו דאוכלת מזונות אפילו יותר מכדי כתובתה
(ב) תירוץ כמבואר במהרש"א
(i) איהי דאפסידא אנפשה שאמרה גרשני ולא אמרה שמת
(ii) והודאת בעל דין כמאה עדים דמי אף אלו יש עדים שמת
- (8) תוספות
(א) חלק א'
(i) "שמעו בו שמת" משמעו דאיכא עדים שמת
(ב) חלק ב'
(i) לא יתכן דבברייתא מדובר כשאמרה גרשני בניסן ולאח"כ באו עדים שמת באייר
(ii) דאם כן
(1) לא הוכחש טענתה שנתגרשה בניסן בזה דהוברר שמת בעלה באייר
(2) ולא הוי מקשי בגמרא דהויא אלמנה ודאית
- (ג) חלק ג'
(i) ולכן מוכרח דבברייתא מדובר כשאמרה גרשני באייר ולאח"כ באו עדים שמת בניסן
(ii) ובזה מובן הא דמקשי אשר אלמנה ודאית הויא
(iii) ועל זה מתרצי כדאמרן דאיהי דאיפסידא אנפשה
- (9) רש"י להלן בעמוד ב'
(א) קשיא

- (i) בהוה אמינא דגמרא לפני דאסיק אדעתייהו דאיהי דאיפסידה אנפשה
- (ii) בנוסף לקושייתן אשר בתורת אלמנה ודאית הוי לן לפסוק לה מזונות כל זמן שתרצה
- (iii) אמאי לא מקשי נמי אשר בתורת אלמנה שריא לה נמי למיגבי כתובתה ביחד
- (ב) תירוץ רש"י כמבואר במהרש"א
- (i) נוח לה לאשה שלא לתבוע כתובתה ביחד
- (ii) והיינו טעמא
- (1) דחושבת אשר יכול להיות דשוב יבא בעלה וייקבע דאינה אלמנה
- (2) ולכן
- (א) אם לפני שיבא תגבה כתובתה לא תוכל לאח"כ לגבות כתובתה עוד הפעם אם תגרש או תתאלמן לאח"כ
- (3) משא"כ
- (א) אלו מתפרנסת בתורת מזונות ולא בתורת נטילת כתובה
- (ב) אז כשיבא בעלה אכתי תהא כתובתה קיימת ואם תגרש או תתאלמן לאח"כ תוכל לגבות כתובתה משלם מבלי לנכות מזונות שאכלה
- (10) מהרש"א ד"ה איהי
- (א) קשיא לרש"י
- (i) הגע בעצמך אשר כשבאת לב"ד בתביעתה למזונות כבר נודע לה אשר לאחר שאמרה גרשני באו עדים ששמעו בו שמת
- (ii) השתא
- (1) אלו לא משקרת ואכתי חושבת שנתגרשה ואשר כשיבא בעלה ייקבע בב"ד דאינה אלמנה ודאכן נתגרשה
- (2) אית לן הני ג' קושיות
- (א) קושיא א'
- (i) על"י להבין אשר אף אלו יבא בעלה שנתגרשה הימנו לא תהא כתובתה קיימת
- (ii) דהרי ינכו מכתובתה מזונות שאכלה לאחר שנתגרשה
- (ב) קושיא ב'
- (i) אכן היאך יתכן שחושבת שיבא בעלה מאחר דאיכא עדים שמת
- (ג) קושיא ג'
- (i) ואכן מאחר דאיכא עדים שמת בניסן היאך חושבת שנתגרשה באייר
- (iii) ואם משקרת ויודעת שלא נתגרשה ואשר כשיבא בעלה ייקבע דאינה אלמנה ואשר אכתי יושבת תחת בעלה
- (1) אכתי תיקשי דהיאך יתכן שחושבת שיבא בעלה מאחר דאיכא עדים שמת
- (ב) תירוץ
- (i) משקרת ויודעת שלא נתגרשה

(ii) והיינו טעמא דחוששת אשר אכתי יבא בעלה משום דרש"י פליג על שיטת תוספות ואית לי' אשר "שמעו בו שמת" משמעו דליכא אלא קול שמת

(11) מהרש"א ד"ה ששמעו

(א) קשיא

(i) לתוספות אשר אית להו דשמעו בו שמת משמעו דאיכא עדים שמת

(ii) הרי דאין לאשה לחוש שישוב בעלה

(iii) וחזרה קושיא לדוכתה

(1) אמאי לא תרצה לגבות כתובתה

(2) דהרי לא יבא בחזרה ועל כל פנים לא תוכל לגבות כתובתה עוד הפעם דהרי לא תתאלמן עוד ולא תתגרש

(ב) תירוץ

(i) נוקטין דעדיף לה שיפסקו לה מזונות כל זמן שתמצה בתורת אלמנה

(ii) משום דקבענו דמכל מקום תוכל לגבות כתובתה ביחד בכל זמן שתמצה ומבלי לנכות מזונות שתאכל לפני שגובה כתובתה

תוספות ד"ה חיישינן ותוספות ד"ה קטנה וספקה

בד"ה חיישינן כו' וקבלה עליה ופטרנו כו' אף על גב דהשתא לא ספקה עכ"ל דודאי בשעת קבלה ע"כ בספקה דאל"כ לית לן למימר דקבלה עליה כדקאמר לקמן בגדולה ולא ספקה דלא חיישינן למ"ד צאי כו' אלא דהכי קאמר דע"כ איירי אף על גב דהשתא לא ספקה אימא דמחלה דאי איירי בספקה נמי השתא למאן דחייש נמי משום צררי נימרו לה ב"ד צאי מעשה ידיך כו' כמ"ש התוס' לקמן ורב נמי הוה מודה ביה דאין פוסקין לה מה"ט ועיין בר"ן ודו"ק:

בד"ה קטנה וספקה כו' ואי לא ספקה א"כ היכי מחלה למ"ד כו' עכ"ל ר"ל דודאי בשעה שקבלה עליה ספקה דאל"כ לא הוה קבלה עליה כדקאמר קטנה וספקה אלא דהשתא לא ספקה ובגדולה כה"ג קאמר לעיל דמחלה למאן דאמר צאי מעשה כו' אבל בקטנה קשה להוה הא אין מחילת כו' וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) "סיפקה" משמעה אשר מעשה ידי אשה מספיקין למזונותי'

(2) הקדמה ב'

(א) בעל שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות בעת שסיפקה מעשה ידי' למזונותי'

(i) אין ב"ד פוסקין לירד לנכסי הבעל

(ii) אלא אומרים לה צאי מעשה ידיך למזונותיך

(3) הקדמה ג'

(א) בעל מצי מימר לאשתו צאי מעשה ידיך למזונותיך

(ב) ואם קבלה אשתו הצעת בעלה אז מחלה למזונותי' ואין לה אלא מעשה ידי'

(4) הקדמה ד'

(א) מסתבר אשר אשה לא תקבל הצעת בעלה אלא בזמן אשר סיפקה מעשי ידי' למזונותי'

(5) הקדמה ה'

(א) גדולה שקיבלה הצעת בעלה בזמן שסיפקה

(ב) מחילתה למזונותי' קיימת אף אלו לאח"כ לא סיפקה

(ג) משא"כ קטנה

(i) אין מחילתה קיימת

(ii) ולכן אלו לאח"כ לא סיפקה מציא שוב לתבוע מזונות

(6) גמרא

(א) מי שהלך בעלה למדינת הים ואשתו תובעת מזונות לשמואל אין פוסקין לה מזונות

(ב) רב פפא מפרש לשמואל

(i) דחוששין שמא בעלה אמר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך והיא קיבלה בזמן שסיפקה

(ii) וקבענו דאזתה קבלה ומחילה נשארות בתוקפן לקטנה כל זמן שסיפקה ולגדולה אף אלו לאחר כך לא סיפקה

(iii) ולכן אין פוסקין בין לגדולה בין לקטנה

(7) תוספות

(א) קשיא

(i) לית ציור בו אין פוסקין לקטנה מחמת חשש שמא אמר לה צאי ומחלה למזונותי'

(ii) דהרי קבענו

(1) דבאופן דסיפקה בשעת תביעה שלה אין ב"ד פוסקין לה מזונות אלא אומרים לה צאי

(2) ואלו לא סיפקה עכשיו הרי אין מחילתה קיימת ולמאי חייש שמואל אליבא דרב פפא

תוספות ד"ה תרגמה

בד"ה תרגמה שמואל כו' והא דנקט למי שהלך למ"ה רבותא נקט דס"ד ניחוש כ"כ לצררי כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא תירצו בזה דלהכי נקט למי שהלך למ"ה כו' כיון שטובא איכא למיחש לצררי ולכך בני כהנים גדולים בעו לה שבועה בתחלה ובסוף אבל במת על מטתו דלא ניחוש כ"כ לצררי מודים דלא בעי שבועה אלא בסוף כחנן א"נ לחנן איצטריך למיתני למי שהלך למ"ה דאפ"ה לא ניחוש לצררי בתחלה וסגיא ליה בשבועה דלבסוף ויש ליישב ודו"ק:

(1) משנה אליבא דשמואל

- (א) מי שהלך למדינת הים ושמעו בו שמת ואשתו תובעת מזונות
- (ב) בני כהנים גדולים אומרים דחיישינן לצררי ולהכי פוסקין מזונות דיקא בשבועה
- (ג) חנן אומר פוסקין לה מזונות אפילו שלא בשבועה דלא חיישינן לצררי

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) השתא דבני כהנים גדולים חוששין לצררי
- (ii) ליצטרכי נמי שבועה כשמת על מיטתו ולא הלך למדינה הים

(ב) תירוצ

- (i) לעולם צריכה שבועה למזונות אף כשמת על מטתו
- (ii) והיינו טעמא דמתניתין דאשמועינן דצריכי שבועה באופן שמת במדינת הים
- (iii) משום

- (1) דביותר מסתבר למיחש לצררי כשהלך למדינת הים ומת שם
- (2) ויכולנו למיטעי למימר דבאופן זה אף בשבועה לא ליגבי מזונות
- (3) קא משמע לן דמיהת בשבועה נאמנת

(3) מהרש"א

(א) אפשר נמי לתרץ קושיא דגמרא בהני ב' אופנים:

(i) אופן א'

- (1) משנה כיוונה לאשמועינן אשר במת על מטתו אפילו לבני כהנים גדולים לא צריכה שבועה משום דלא מסתבר כל כך למיחש לצררי

(ii) אופן ב'

- (1) משנה כיוונה לאשמועינן רבותא אשר לחנן לא צריכה שבועה אפילו במדינת הים הגם דמסתבר ביותר למיחש לצררי

תוספות ד"ה ואם בא ואמר (הראשון)

בד"ה ואם בא ואמר כו' דהכי משמע דאנשבעה קאי כו' ונראה לרבי דנאמן להצריכה שבועה כו' עכ"ל ר"ל [דלפירש"י] דאנשבעה קאי אבני כהנים גדולים דהשתא ליכא לפרושי דנאמן להשביעה שהרי כבר נשבעה בתחלה אלא ע"כ דנאמן אף להוציא ממנה ולפירוש רבי דנאמן להצריכה שבועה קאי אחנן שלא נשבעה בתחלה ועיין ברא"ש ודו"ק:

(1) ברייתא

(א) רישא

(i) מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות

(ii) בני כהנים גדולים אומרים פוסקין בשבועה שלא התפיסה צררי

(iii) חנן אומר וכו' פוסקין אף בלא שבועה דלא חיישינן לצררי

(ב) סיפא

(i) ואם בא בעל ואמר אתפסתיה צררי נאמן

(2) רש"י כמבואר ברא"ש ובמהרש"א

(א) סיפא דברייתא מדובר היכא דבעוד שהי' בעלה במדינת הים גבתה מזונות בשבועה לשיטת בני כהנים גדולים

(ב) ולכן מובן

(i) דאין לפרש אשר "נאמן" משמעו דלאחר שבא בעל נאמן הוא להשביעה דלא התפיסה צררי

(ii) דהרי כבר נשבעה

(ג) ומוכרח

(i) דמשמעו של "נאמן" היינו

(1) אשר הוא בטענת ברי שלו שהתפיסה צררי לפני שהלך למדינת הים

(2) נאמן בשבועתו להוציא למזונות שלקחה

(ד) שאלה

(i) מאי אולמי' שבועה דידי' משבועה דידיה

(ה) תשובה

(i) ביותר מסתבר טענה דידי' דאתפסה צררי

(3) תוספות כמבואר ברא"ש

(i) האי שבועה קאי עלה ומשמעו דנאמנת בשבועה נגד טענתו אשר התפיסה צררי

(ב) קשיא

(i) לבני כהנים גדולים כבר נשבעה מקודם ואמאי איצטריך שבועה שנית

(ג) תירוך

(i) אתיא לחנן דלא היתה צריכה שבועה למיגבי מזונות לפני שבא בעלה

- (ii) וקמ"ל דמיהת השתא דבא בעלה וטוען ברי איצטריך שבועה
- (ד) קשיא
- (i) אמאי איצטריכא שבועה הרי הוא בא להוציא מידה מה שאכלה כבר
- (ה) תירוץ
- (i) מיירי באופן דאינו מוציא מידה דלא גבתה אלא לותה ואכלה
- (ii) וצריכה שבועה למיגבי פרעון מבעלה
- (ו) קשיא
- (i) אמאי אמרת דמועיל לה שבועה להוציא מבעלה שטוען ברי
- (ז) תירוץ
- (i) תקנתא דרבנן היא כדי שילוו לה למזונותי' דיסמכו עלה אשר תשבע למיגבי פרעון מבעלה

תוספות ד"ה ואם בא ואמר (השני) ותד"ה חנן בדף קז:

בד"ה ואם בא ואמר לה צאי כו' ודייקינן טעמא דמיאנה כו' התם שפסקו לה ב"ד עכ"ל ומדברי רש"י לקמן במתניתין [נראה דמפרש] בע"א ע"ש:

בד"ה חנן כו' אבל אם הלוח את האשה מעות למזונותיה ע"מ כו' הא לא מיאנה משלם עכ"ל זו היא דעת הרי"ף דלא אמרינן הניח מעותיו על קרן הצבי אלא בפרנסה מעצמו אבל בלוותה ואכלה חייב לשלם ולא כדברי התוס' דאינו חייב לשלם אא"כ פסקו לה בית דין והא דלא מיאנה משלם היינו בפסקו לה בית דין כמ"ש התוס' לעיל ולקמן כמ"ש הרא"ש כל זה באורך ע"ש:

(1) ברייתא כמבואר בתוספות

(א) מי שהלך למדינת הים ואשתו לוותה ואכלה

(ב) ואם בא בחזרה

(i) והיא תובעת שיפרע להלוואות שלה

(ii) מצי הוא למימר היתה לך לפרנס עצמך במעשה ידיך

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) אלו סיפקה מעשה ידי' למזונותי' כשהוא ה' במדינת הים הרי קבענו בד"ה חיישינן אשר אף ב"ד אומרים לה צאי מעשי ידיך למזונותיך

(ii) ומוכרח דמדובר בדלא סיפקה אז מעשה ידי' למזונותי'

(iii) וכיוון דלא סיפקה האיך מצי בעל טעין דהיתה יכולה לפרנס את עצמה

(ב) תירוץ

(i) בעל טוען דהוה מצית לפרנס עצמה בדוחק

(3) ברייתא בעמוד ב'

(א) ממאנת שהלך למדינת הים ולותה ואכלה לא איצטריך בעל ליפרע הלוואותי'

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) הרי משמע דבאשתו גמורה חייב בעל לפרוע ולא מצי למיטען דהוי לך לדחוק ולפרנס עצמה במעשה ידיך

(ב) תירוץ

(i) בברייתא מדובר היכא דכבר פסקו לה ב"ד מזונות מחמת דלא סיפקה

(ii) וכיוון דכבר פסקו לה מזונות לא מצי בעל למימר הויה לך לדחוק ולפרנס עצמך במעשה ידיך

(5) מהרש"א

(א) עיין בעמוד ב' ברש"י ד"ה איבד את מעותיו

(i) דרש"י אית לי' דאף בלא פיסוק ב"ד חייב בעל לפרוע הלוואותי' של אשתו גמורה

(ב) שים לב אשר רי"ף כרש"י סבירא לי'

תוספות ד"ה מאי פסקא

בד"ה מאי פסקא כו' אלא אשתו ובניו סמוכין על שלחנו כו' עכ"ל דבניו ובנותיו אם אין סמוכין על שלחנו ולא משרה אותן על ידי שלישי לא איצטריך ליה למתני דאין יורדין לנכסיו לזונן כיון דבחיייו אינו חייב לזונן והא חזינן ביה דלא פרנסן גם כשהיה בביתו אבל בסמוכין על שלחנו או במשרה סד"א לירד לנכסיו לזונן דחזינן ביה דניחא ליה לזונן וק"ל:

(1) הקדמה א'

(א) חייב אדם לפרנס אשתו מכה תקנת חכמים

(ב) משא"כ בניו ובנותיו דליכא תקנת חכמים לפרנסן

(2) הקדמה ב'

(א) אף על גב דליכא תקנת חכמים לפרנס בניו ובנותיו

(ב) מ"מ כשסמוכין על שולחנו מוכח דניחא לי' לזונן

(3) גמרא

(א) מי שהלך למדינת הים

(ב) לשמואל אין פוסקין ב"ד מזונות לאשתו משום חששות אשר פרטים שלהן אינן מעניננו

(4) ברייתא

(א) מי שהלך למדינת הים פוסקין מזונות לאשתו אבל לא פוסקין מזונות לבניו ובנותיו

(5) גמרא

(א) קשיא לשמואל

(i) דהרי בברייתא קתני דפוסקין מזונות לאשתו ולא חיישינן להני חששות

(ב) תירוצ'

(i) בברייתא מדובר במשרה אשתו על ידי שלישי

(ii) ובאופן זה – מטעם שאינו מעניננו – לית למיחש להני חששות

(ג) קשיא

(i) אי הכי בניו ובנותיו נמי נפרנס

(ד) תירוצ'

(i) השרה אשתו אבל בניו ובנותיו לא השרה

(ה) קושיית "מאי פסקא"

(i) מאי פסקא דהשרה אשתו ולא השרה בניו ובנותיו

(6) תוספות

(א) קשיא

(i) לישני קושיית מאי פסקא ככה:

- (1) השרה לאשתו מחמת דחייב לפרנסה
- (2) ולא השרה לבניו ובנותיו משום דאינו חייב לפרנס אותן
- (7) תירוץ מבוסס על שיטת ר' שמשון כמבואר במהרש"א
- (א) מוכרח אשר בניו ובנותיו סמוכין היו על שולחנו כשהשרה לאשתו
- (i) דאי לאו הכי הרי לא נודע לן אשר ניחא לי' לזונן ופשיטא דלא מפרנסין אותן
- (ב) ובאמרם "מאי פיסקא" כיוונו להקשות
- (i) דאמאי השרה לאשתו על ידי שלישי
- (ii) בעוד שהיו בניו ובנותיו סמוכין על שולחנו

דף קז:

רש"י ד"ה איהי דאפסדה

[דף קז עמוד ב] בפרש"י בד"ה איהי היא דאפסדה כו' וכ"ת כו' תגבה כתובתה יחד כו' שמא לא מת ונוח כו' עכ"ל ר"ל דלכך היא תרצה יותר להתפרנס לעולם ואשמועינן תנא דאינה מתפרנסת אלא עד כדי כתובתה דאיהי אפסדה אנפשה להאמינה שגרשה וקרוב לזה כתבנו לעיל בשם התוס' אבל פירושו תמוה לכאורה דאם היא יודעת באמת שגרשה היאך סבורה שאם יבא בעלה שתהא כתובתה קיימת ואם יודעת בעצמה שמשקרה ולא גירשה כלל למה לא תאמין לעדים שאמרו שמת וסבורה שיבא בעלה ויש ליישב שהוא מפרש בששמעו בו שמת היינו בקול והשתא גם שיודעת בעצמה שמשקרת ולא גירשה סבורה היא לומר שהקול אינו אמת ובעלה חי ואם יבא תהא כל כתובתה קיימת אבל התוס' כתבו לעיל דע"כ איירי בששמעו בו שמת בעדים אלא שמכחישים אותה שאומרים שמת קודם הזמן שאומרת שגרשה ותו לא מידי כמ"ש לעיל ודו"ק:

עיין דף קז. בתד"ה ששמעו

רש"י ד"ה חנן אומר איבד את מעותיו

בד"ה חנן כו' אבל אם הלוח את האשה מעות למזונותיה ע"מ כו' הא לא מיאנה משלם
עכ"ל זו היא דעת הר"ף דלא אמרינן הניח מעותיו על קרן הצבי אלא בפרנסה מעצמו
אבל בלוותה ואכלה חייב לשלם ולא כדברי התוס' דאינו חייב לשלם אא"כ פסקו לה בית
דין והא דלא מיאנה משלם היינו בפסקו לה בית דין כמ"ש התוס' לעיל ולקמן כמ"ש
הרא"ש כל זה באורך ע"ש:

עיין לעיל בתוספות ד"ה אם בא

תוספות ד"ה עמד בדין ובא"ד אי חלה

תוס' בד"ה עמד בדין כו' וי"ל דבחלה נמי קנסינן ליה משום דלא כנס כו' עכ"ל הא דלא קשיא הכא לפירוש ר"ח אם כן מאי פריך הואיל ומשום קנס מתפרנסת כמו שהקשו לעיל לפרש"י נראה משום דקנס דהכא משום דלא כנסה מיד דאז היה חייב במזונותיה השתא נמי חייב ושפיר פריך דבברח היבם ליכא למקנסיה מהאי טעמא דאימא דהניח לה צררי משא"כ בחלה אבל לפרש"י לעיל דמשום דלא כנסה ליכא למקנסיה דא"כ בחלה נמי יהא חייב אלא דוקא בברח איכא למקנסיה משום דרוצה לעגנה קשיא להו שפיר מאי פריך ודו"ק:

בא"ד דאי חלה הוא אחר כך פשיטא דאין להפסידה כו' עכ"ל ר"ל התם גבי הגיע זמן דקתני הגיע זמן ולא נשאו חייב לזונה כיון שכבר נתחייב לזונה מיד בהגיע זמנה פשיטא דלא מפקע שיעבודה בחלה הוא כמו באשתו גמורה דלא מפקע שיעבודה בחלה הוא אבל ביבמה לא שנינו בשום מקום דחייב לזונה כשהגיע זמנה אלא בברח אחר שעמד בדין ודומיא דהכי לפרש"י בחלה לא ולפירוש ר"ח נמי דה"ה חלה מכל מקום לא הוה פשיטא ומיהו לא הוה צריכי להכי דאי נמי דאיירי התם נמי בחלה אחר כך תקשי לפרש"י תפשוט התם מהכא דחלה לא כיון דלא אסיק אדעתיה האי תירוץא שכתבו דשאני יבמה דלא אגידה כו' אלא דהאמת קאמרי דהתם בחלה אח"כ פשיטא דאין להפסידה אחר כך כיון שנתחייב כבר בהגיע זמן ודו"ק:

(1) הקדמה א'

א) "הגעת זמן" ליבם משמעו אשר לאחר ג' חדשים למיתת אחיו עמד יבם בדין ואמרו לו כנוס או פטור

(2) הקדמה ב'

א) יבם שברח לאחר הגעת זמן קונסין אותו לזון ליבמה

(3) רש"י

א) האי קנסא ליתא אלא ביבם שברח לאחר הגעת זמן

ב) אבל "חלה לא" כלומר יבם שחלה אין קונסין אותו ואינו חייב לזון ליבמה

(4) מהרש"א

א) שאלה לרש"י

i) למה קנסינן לי' כשברח

ב) תשובה

i) לכאורה קנסינן לי' משום דלא כנסה מיד

ii) ומחייבין אותה לזונה באותו חיוב מזונות אשר ה' חל עליו אלו כנסה מיד ונעשית אשתו גמורה

ג) קשיא

i) א"כ לרש"י אף בחלה הו"ל למיקנסי'

ii) דהרי אף חלה אלו ה' כונס מיד ה' חייב במזונות' בתור אשתו גמורה

ד) תירוץ

- (i) צודק דלא יתכן לרש"י אשר כונסין לבורח מחמת דלא כנס מיד
- (ii) אלא היינו טעמא דקנסינן לי' משום דמעגנה ומובן דהאי קנסא ליתא בחלה
- (5) רבינו חננאל בהחולץ לפי ירושלמי
- (א) אפילו בחלה חייב יבם לזון ליבמה בהגעת זמן
- (ב) דבחלה נמי קנסינן לי'
- (6) מהרש"א
- (א) שים לב אשר לר"ח לגבי חלה מוכרח דקנסינן לי' מחמת דלא כנסה מיד
- (ב) ומסתבר דאף בברח קנסינן לי' מהאי טעמא דמאי שנא
- (7) גמרא דידן
- (א) שמואל
- (i) מי שהלך למדינה הים ואשתו תובעת מזונות
- (ii) אין פוסקין לה מזונות משום דחיישינן לצררי או שאמר צאי לך מעשה ידיך במזונותיך כדביארנו לעיל בד"ה ששמעו (הראשון)
- (ב) קשיא לשמואל
- (i) אליבא דרש"י'
- (1) מאי שנא דפוסקין מזונות לגבי יבם שברח
- (2) ולא חיישינן לצררי או שמא אמר צאי
- (ii) אליבא דר"ח
- (1) מאי שנא דפוסקין מזונות לגבי יבם שברח או חלה
- (2) ולא חיישינן לצררי או שמא אמר צאי
- (8) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) קשיא לרש"י
- (i) לישני דשאני יבמה שברח
- (ii) דמוכרח דלא לחוש להני חששות
- (iii) דאי לאו הכי לא יתכן למקנסי' מחמת דמעגנה
- (9) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אף לר"ח הוי להו לתוספות להקשות ככה
- (1) דהיינו
- (א) לישני בגמרא דשאני יבמה שברח או חלה
- (ב) דמוכרח דלא לחוש להני חששות
- (ג) דאי לאו הכי לא יתכן למקנסי' מחמת דלא כנס מיד ונמנע מלזון לאשתו בתור אשה גמורה

(ב) תירוץ

- (i) לר"ח דקונסין אותו משום דלא כנסה כלל ושלא כהוגן נמנע מלזונה
 - (ii) אין להקשות ככה לר"ח לגבי בורח
 - (iii) דהרי יכול להיות דהאי בורח אכן אתפסה צררי ולא נמנע שלא כהוגן מלזונה ולית למיקנסי'
 - (iv) ולכן שפיר מקשי בגמרא לשמואל כדאמרן
 - (v) דהיינו היאך מחייבין ליבם לשלם מזונות אע"ג דאיכא למיחש לצררי
- (ג) קשיא

- (i) ברם לגבי יבם שחלה
- (1) כיון דהאי יבם עומד לפנינו ואינו טוען דאתפסה צררי
- (2) ניחא אף לשמואל דלא חיישינן לצררי
- (3) והוי להו לתוספות להקשות קושייתן אף לר"ח דהוי לה לגמרא ליתרץ ככה לשמואל

(ד) תירוץ

- (i) ר"ח יאמר לך דאכן לא הקשו בגמרא לשמואל אלא מן יבם שברח
- (10) משנה דף נז.
- (א) "הגעת זמן" לארוס משמעו שעברו י"ב חדשים משנתארוסה
 - (ב) הגיע זמן ולא נשאו חייב במזונות'
- (11) גמרא דף ב.
- (א) איבעיא
 - (i) לגבי ארוס וארוסה האם חייב במזונות' כשחלה הוא
- (12) תוספות חלק א' כמבואר במהרש"א
- (א) האי איבעיא מדובר כשחלה ארוס בהגעת זמן אבל כשחלה לאחר הגעת זמן פשיטא דחייב
 - (ב) והיינו טעמא
 - (i) דבארוס קבענו מן משנה בדף נז. דאף בלא חלה איכא חיוב מזונות בהגעת זמן
 - (ii) ולכן
 - (1) אלו חלה לאחר שהגיע זמן פשיטא דלא מצי להפקיע אותו חיוב
 - (2) בדומה לאשה גמורה אשר חולי הבעל לא מפקיע חיוב מזונות דילי'
 - (iii) והלכך מוכרח דלא איבעיא לן אלא בחלה בהגעת זמן
- (13) תוספות חלק ב' כמבואר במהרש"א
- (א) הקדמה
 - (i) קבענו לרש"י אשר יבם שחלה אינו חייב במזונות' אפילו כשחלה לאחר הגעת זמן
 - (ii) ולרבינו חננאל קבענו אשר ביבם איכא חיוב מזונות בחלה הוא
- (ב) שאלה
- (i) האי חיוב מזונות לרבינו חננאל האם מדובר אף בחלה בהגעת זמן

(ג) תשובה

(i) מדובר דיקא בחלה אחר הגעת זמן

(ii) דביותר מסתבר לאוקמי להאי חיוב לאחר הגעת זמן דפשע קצת דלא כנסה מיד

(ד) קשיא

(i) לר"ח דלדידי' משמעות דגמרא ביבמות דיבם חייב אף בחלה

(ii) בדומיא למה דקבענו בארוס

(iii) אף לגבי יבם נימא

(1) דפשיטא בחלה לאחר הגעת זמן דחייב במזונות מחמת דמפקיע חיוב מזונות שחל עליו מכבר

בהגעת זמן

(2) ודלכן מוכרח דגמרא ביבמות אשמועינן דחייב במזונות אף ביבם שחלה בהגעת זמן

(ה) תירוץ

(i) ליכא חיוב מזונות ליבם בדרך כלל בהגעת זמן כמו בארוס

(ii) דהרי ביבם אינו חייב במזונות כל עיקר אלא בברח או חלה

(14) תוספות חלק ג'

(א) קשיא לרש"י

(i) כיון דקבענו דלרש"י ביבם דאינו חייב במזונות אפילו כשחלה לאחר הגעת זמן ואף על פי דפשע

קצת על שלא כנסה מיד בהגעת זמן לפני שחלה

(ii) אמאי לא פשטו בדף ב. אשר ארוס דחלה בהגעת זמן ולא פשע כל עיקר דמכל שכן דאינו חייב

במזונות

(ב) תירוץ

(i) ארוסתו אגידא בי' טפי

(15) מהרש"א

(א) קשיא לתוספות

(i) אף אלו

(1) לא הוי אוכוחי תוספות דבארוס לא איבעיא להו אלא בחלה בהגעת זמן

(2) והוי סבירא לן דאיבעיא להו בארוס שחלה אחר הגעת זמן

(ii) הוי מצי תוספות להקשות קושיא דידהו באופן במה מצינו מן יבם אשר ביבם שחלה לאחר הגעת

זמן לרש"י אינו חייב במזונות

(ב) שים לב אשר אף קושיא זו הוינו מיישבין כדלעיל דארוסתו אגידא בי' טפי

(ג) תירוץ

(i) אין הכי נמי

(ii) ולא הקשו תוספות קושייתן בדרך כל שכן אלא לאשמועינן הא גופה הא דקבענו לעיל

(iii) דהיינו דרש"י פשיטא לי' בארוס דחייב במזונות כשחלה לאחר הגעת זמן ולא איבעיא להו אלא

אלו חייב במזונות כשחלה בהגעת זמן

תוספות ד"ה הני מאני

בד"ה הני מאני כו' ועוד אמר רבי מדמסיק כו' משום דמצרפי פירוש שמעורב בהן כו'
עכ"ל זו הראיה מפורשת בתוספות פרק אין מעמידין דהא בשלנו איכא יורקא ולא מצריף
עכ"ל ע"ש וק"ל:

תוספות ד"ה חנן אומר

בד"ה חנן אומר כו' וקשה אם כן אפילו שכרו לא יהא לו דהא תנן כו' דדמי חמורו אינו חייב לשלם לפי שהוא בפניו כו' עכ"ל יש לדקדק מי הכריחם לכל זה אמאי לא תקשי להו בפשיטות כיון דלא שייכא תקנת חכמים בפניו ולכך לא משלם לו כל הפסידות אם כן אפילו שכרו לא יהא לו כדין כל מבריה ארי ויש ליישב לפי ר"ת דפורע חובו [דמקרי] מבריה ארי בפרק אין בין המודר דוקא בפרנסת אשתו הוא דקאמר משום שיכולה לצמצם ולפרנס דהשתא ליכא לאוכוחי למפטר מבריה ארי בדאיכא פסידא אלא שבאו להוכיח מיהת מהך דנפלה לגינה כו' ולמיפטר משום מבריה ארי מדעתו בדליכא פסידא אם כן כיון דבפניו חשבינן כאילו לית ליה פסידא ואינו משלם לו חמורו שכרו נמי לא ישלם לו משום דהוי מבריה ארי ושכרו נמי לאו משום פסידא ובהכי ניהא מה שכתבו ומשמע לישנא קמא מדעתו אף על גב דאית ליה פסידא פטור וע"כ לא אפשר לפרש כן כו' אדרבה תקשי להו דע"כ מדעתו אף על גב דאית ליה פסידא פטור כמו פורע חובו כמו שהקשו התוספות בפ' הכונס לתירוץ דא"נ מבריה ארי לית ליה פסידא ולפירוש ר"ת ניהא דלא קשיא להו הכא מפורע חובו ומיהו גם [למה] שכתבו לעיל לחלק דלא שייכא תקנת חכמים בפורע חובו ניהא נמי דלק"מ מפורע חובו ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) דין מבריה ארי

(i) ראובן שהבריה ארי מנכסי שמעון פטור שמעון מלשלם לראובן

(2) הקדמה ב'

(א) רבינו תם

(i) לית דין מבריה ארי היכא דהפסיד ראובן

(ii) ולכן ראובן שפרע חובו של שמעון והפסיד חייב שמעון בתשלומין

(ב) רבי של בעל התוספות

(i) אית דינא דמבריה ארי אפילו כשהפסיד ראובן

(ii) ולכן ראובן שפרע חובו של שמעון פטור שמעון בתשלומין

(3) הקדמה ג'

(א) משנה

(i) שמעון הלך למדינת הים ופירנס ראובן אשת שמעון

(ii) חנן אומר איבד ראובן את מעותיו

(ב) תוספות

(i) קשיא

(1) לשיטת רבי מובן דאיבד את מעותיו מכה דין מבריה ארי ולא איכפת לן אשר הפסיד ראובן

(2) ברם לרבינו תם תיקשי דהרי הפסיד ראובן ולית דינא דמבריה ארי

(ii) תירוץ

- (1) שאני אופן דמשנה "דיכולה לצמצם"
- (2) פרטי תירוץ זו אינן מעניינינו
- (4) הקדמה ד'
- (א) דין א' בבבא מציעא
- (i) ראובן ששכר רועים וכו' לטובת שמעון חייב שמעון לפצות לראובן על שכר ששילם
- (ב) דין ב' בבבא מציעא
- (i) ה' ראובן בטל מסלע נותן לו שמעון שכרו כפועל בטל
- (ג) תוספות
- (i) קשיא
- (1) לר"ת ניהא דלית דין דמבריה ארי מפני שהפסיד ראובן שכר ששילם או לטירחא דילי'
- (2) אבל לשיטת רבי תיקשי דאמאי לית דינא דמבריה ארי לגבי שכר ששילם וטירחא דילי'
- (ii) תירוץ לשיטת רבי
- (1) תקנת חכמים הוא דאל"כ אין לך אדם שיציל את של חברו במקרה מפתיע ובדחיפות
- (iii) שאלה לשיטת רבי
- (1) אמאי ליתא לתקנת חכמים בפורע חוב של חברו או במי שפרנס אשת חברו
- (iv) תשובה
- (1) מאורעות הללו לא באו באופן מפתיע ודחיפות
- (5) הקדמה ה'
- (א) לישנא קמא בגמרא בפרק הכונס
- (i) בדרך כלל איכא דין מבריה ארי אפילו בדאיכא פסידא לראובן
- (ב) וקמפרשי תוספות ומהרש"א
- (i) דלרבינו תם
- (1) בלישנא קמא מדובר באופן
- (א) דאף על גב דאיכא הפסד ממש לראובן
- (ב) מכל מקום מצד הדין חשיב כאלו לא הפסיד כלל
- (ג) כדנבאר בסמוך במקרה דשטף נהר
- (ii) לרבי
- (1) בלישנא קמא מדובר באופן דלית בי' תקנת חכמים
- (2) כדנבאר להלן במקרה דשטף נהר
- (6) הקדמה ו' – סוגיא דשטף נהר כמבואר בתוספות
- (א) מקרה
- (i) שטף נהר חמור ראובן וחמור שמעון
- (ii) של ראובן יפה מנה ושל שמעון מאתים

(iii) והניח ראובן את שלו והציל את של שמעון

(ב) דין

(i) אין לו לראובן אלא שכרו

(ג) והיינו טעמא

(i) דמדובר באופן אשר שמעון ה' בפניו של ראובן כששטף נהר חמור של ראובן וחמור של שמעון

(ii) ולכן

(1) לר"ת

(א) חשיב מקרה זה מצד הדין כאלו לא הפסיד ראובן אפילו לטרחא דילי'

(ב) דהי' לו לראובן שלא לעשות כלום ושיניח לשמעון לטרוח להציל את שלו

(ג) ולכן איכא דינא דמבריה ארי הגם דבעצם הפסיד ראובן

(2) לרבי

(א) ליכא תקנת חכמים דהרי מצי שמעון להציל את שלו

(7) תוספות

(א) קשיא

(i) לפי הקדמות דלעיל אף שכרו של ראובן לא ה' שמעון לשלם במקרה דשטף נהר

(8) המשך גמרא דהכונס לעיל

(א) בלישנא בתרא דגמרא התם מסקי דהיכא דאיכא פסידא לית דינא דמבריה ארי

(ב) ומקשי תוספות התם אשר מכח הך לישנא הוי ל' לשמעון לשלם באופן דפרע ראובן חובו

(9) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות ככה אף בסוגיא דידן

(ב) תירוץ

(i) לפי מה דקבענו אשר תוספות דידן אתיא או לשיטת ר"ת או לשיטת רבי מובן דלא קשה כלום

(1) דלר"ת אכן בפורע חובו לית דין דמבריה ארי וחייב לשלם

(2) ולשיטת רבי ניחא דהא דבדאיכא פסידא חייב לשלם היינו דיקא מכח תקנת חכמים

(3) וקבענו דבפורע חובו ליכא תקנת חכמים

דף קח.

תוספות ד"ה ובמקום שנוטלין שכר

[דף קח עמוד א] בד"ה ובמקום שנוטלין כו' ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר כו' עכ"ל דאע"ג דשרי לו לקבל אינו רוצה לקבל שכר המצוה שעשה ומתוקמא שפיר בכה"ג אבל בהיפוך בנכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר ואין נכסיו אסורין על בעל אבידה לא מתוקמא שפיר דאמאי אין בעל אבידה מעכבו וק"ל:

(1) הי לך ב' אופנים בהן אסור לבעל אבידה לשלם שכר למחזיר אבידה אלא משלם הנאתו להקדש

(א) אופן א'

(i) בשנכסי שניהם אסורין זה על זה

(1) דלא מצי מחזיר ליטול שכר ולא מצי בעל אבידה לעכבו

(ב) אופן ב'

(i) בשנכסי מחזיר אסורין על בעל אבידה אבל נכסי בעל אבידה אינן אסורין על מחזיר

(ii) דאף על גב דשרי למחזיר לקבל שכר

(iii) מכל מקום

(1) אלו מחזיר אינו רוצה לקבל שכר מצוה

(2) אסור לבעל אבידה לעכבו ולכן תפול הנאה להקדש

(2) מהרש"א

(א) שים לב

(i) דהיכא דנכסי בעל אבידה אסורין על מחזיר אבל נכסי מחזיר אינן אסורין על בעל אבידה

(ii) אז

(1) הגם דמחזיר אסור ליטול שכר

(2) מכל מקום בעל אבידה שרי לעכבו ולא תפול הנאה להקדש

תוספות ד"ה ועל העתיד

בד"ה ועל העתיד כו' ועל הגבוי כו' ונאבד מיד השליח לאחר שנתרמה התרומה דאי כו' עכ"ל לא קאי אלא על הגבוי שנאבד מיד השליח אבל האבוד מיד גבאי אף קודם שנתרמה אינו באחריות הבעלים כמ"ש התוספות בפרק הזהב וק"ל:

(1) הקדמה

(א) תרמו שקלים לקופות ללשכה בירושלים

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) גבאי שקיבל שקלים מן בעלים ואבדו ממנו

(i) אינן באחריות בעלים

(1) בין שאבדו מקודם שנתרמה שקלים מלשכה לקופות

(2) בין שאבדו לאחר שנתרמה שקלים מלשכה לקופות

(ב) שליח שקיבל שקלים מבעלים ואבדו ממנו לפני שנתנן לגבאי

(1) הריהן באחריות בעלים אם אבדו מקודם שנתרמה שקלים מלשכה לקופות

(2) אינן באחריות בעלים אם אבדו לאחר שנתרמה שקלים מלשכה לקופות

תוספות ד"ה הא מני

בד"ה הא מני כו' ולא דמי לעושה לו מלאכה דאסור אף על גב דלא מצי תבע ליה כו' עכ"ל יש לדקדק אמאי לא מצי תבע ליה מיניה שכרו דאפילו יורד שלא ברשות ועושה מלאכת חבירו נותן לו מה שהנהו כמ"ש התוספות לעיל ודוחק לפרש דלכך לא מצי תבע ליה השתא דנזור נאסר במלאכתו ולא נהנה ממלאכתו כלום דאם כן לא הוי דומיא דפורע חובו דהתם לא מצי תבע ליה כלל אפילו בלא נדר ויש ליישב דבריהם בנודר ממעשה ידי אשתו דנאסר במלאכתה אף על גב דהיא לא מצית תבעה ליה אשכרה אף בלא נדר דמעשה ידיה שלו והוה ממש דומה לפורע חובו דבלאו נדר נמי לא מצי תבע ליה דהוי מברית ארי ודו"ק:

בא"ד הביא רמב"ם מן הירושלמי דה"ה בשאר חובין דגרסינן כו' ואור"ת דע"כ פליג כו' עכ"ל דברי הירושלמי גם דברי ר"ת עליו מבוארים יותר בדברי הרא"ש ע"ש:

[הקדמה א']

(ג) שאלה

(i) האם שרי לראובן להנות לשמעון באופן אשר שמעון מודר מליהנות מראובן

(ד) תשובה

(i) כן באופן אשר בו לא מצי ראובן לתבוע תשלומין משמעון על הנאת שמעון

(3) הקדמה ב'

(א) ראובן שפורע חוב שמעון לא מצי ראובן לתבוע מן שמעון שישלם לראובן על הפסדו

(ב) ולכן מכח הקדמה א' שרי לראובן לפרוע חובו של משמעון היכא דמודר שמעון מליהנות מראובן

(4) תוספות חלק א'

(א) ראובן אסור לעשות מלאכה לשמעון שמודר מליהנות מראובן

(5) תוספות חלק ב'

(א) הקדמה

(i) ראובן שיורד לתוך שדהו של שמעון לעשות מלאכה לטובת שמעון

(ii) לא מצי ראובן לתבוע משמעון על מה שהנהו

(ב) קשיא

(i) מכח הקדמה ב' לגבי פורע חובו

(ii) הוי להן למישרי לראובן לעשות מלאכה לשמעון שמודר מליהנות מראובן

(6) מהרש"א

(א) קשיא להקדמה של תוספות

(i) בקושטא דינא היא

(1) אשר ראובן היורד לתוך שדהו של שמעון מצי ראובן לתבוע תשלומין מן שמעון

(2) ולא זו בלבד אלא אף זו דמצי לתבוע הימנו אפילו כשירד ראובן שלא ברשות שמעון

(ב) תירוץ

(i) תוספות מקשי קושיא דידהו מן דינא אחריתא

(ii) דהיינו

(1) באופן אשר שמעון מודר מליהנות מראובן ולאח"כ ירד ראובן לשדה שמעון ועשה מלאכה לטובת שמעון

(2) אז לא מצי ראובן לתבוע משמעון על שהנהו לשמעון דהרי שמעון אסור בהנאה זו ולא הנהו ראובן

(iii) ולכן מקשי תוספות

(1) דה"ל למישרי לראובן לעשות מלאכה לשמעון

(2) כמו דמותר לראובן לפרוע חובו של שמעון מחמת דלא מצי ראובן לתבוע הפסדו מן שמעון

(ג) קשיא

(i) לישני דאין לדמות אופן זה לדין פורע חובו

(ii) משום

(1) דבאופן של פורע חובו לא מצי תבע לי' ראובן לשמעון אפילו לא הודר שמעון מראובן

(2) ויכול להיות דהיינו טעמא דראובן שרי לי' לפרוע חוב של שמעון אף באופן אשר שמעון מודר מליהנות מראובן

(ד) תירוץ

(i) תוספות מקשין קושייתן מן אופן דלהלן אשר בו לא יכול המהנה לתבוע תשלומין מן שמעון אע"ג דלא הודר שמעון

(ii) דהיינו

(1) באופן אשר אשת שמעון היא דמהניא לשמעון בעלה

(2) דבאופן זה

(א) אף היכא דשמעון אינו מודר מליהנות מן מעשה ידי'

(ב) לא מציא לתבוע כלום מן שמעון משום דמעשה ידי' שלו הן

(3) ואפ"ה היכא דמודר שמעון מליהנות ממנה אסורה לעשות מלאכה בעדו

דף קח:

תוספות ד"ה אמר רבא

[דף קח עמוד ב] תוס' בד"ה אמר רבא דעסיק כו' ולהכי פריך מאן כו' אבל כו' בבנים קטנים כו' עכ"ל ר"ל דע"כ לדבריך תמיהת אדמון אינו רק לעוסק בתורה וזהו דוחק אדמון סתמא קמתמה אף על שאינו עוסק בתורה וכ"כ מהרש"ל מיהו ק"ק להאי תירוץ דאכתי קשה בגדול העוסק בתורה אמאי הבנות יזונו והבן יחזור על הפתחים כיון דמצוה לזון הבנות ק"ו לבן העוסק בתורה כדאמרינן התם ויש ליישב ודו"ק:

(1) משנה

(א) מי שמת והניח בנים ובנות

(ב) בזמן שהנכסים מועטין הבנות יזונו והבנים יחזרו על הפתחים

(ג) אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי

(2) גמרא

(א) אביי

(i) הכי קא מקשה אדמון

(ii) בשביל שאני זכר וראוי לעסוק בתורה הפסדתי בתמי'

(ב) רבא

(i) קשיא

(1) לא מסתבר שיאמר אדמון אשר מי שראוי לעסוק בתורה יש לו עדיפות בדין ירושה

(3) ברייתא בפרק נערה

(א) מצוה לזון את הבנות וקל וחומר לבנים העוסקים בתורה

(4) תוספות

(א) קשיא לרבא

(i) מוכח מברייתא דאכן מעדיפין בנים לירושה מחמת דראוין לעסוק בתורה

(ב) תירוץ

(i) בברייתא

(1) מדובר לגבי מזונות לבנים קטנים אשר כולם ראויים לעסוק בתורה

(2) ואין מחלקין בין בן לבן

(ii) משא"כ משנה דידן

(1) דמדובר בבנים גדולים אשר בקושטא או דעוסקין בתורה או דלא עוסקין בתורה

(2) עכשיו

(א) אביי אית לי' אשר אדמון מעדיף אותן בנים גדולים דעוסקין בתורה לגבי בנים גדולים

דלא עוסקין בתורה

(ב) ולכן מקשה רבא

(i) דדוחק למימר אשר להכי כיוון אדמון בלישנא דידי' דאמר "וכי בשביל שאני זכר הפסדתי"

(ii) דהרי בלשון זה לא משמע דמחלק בין בן לבן לטובת אותם דעוסקין בתורה

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אין הכי נמי דמלישנא דאדמון לא משמע דמעדיף בנים גדולים העוסקין בתורה

(ii) אבל

(1) סוף סוף בהאי דנערה מסקינן דמצוה לאב לזון את הבנות וק"ו לבנים קטנים דראוין לעסוק בתורה כדביארנו

(2) ומובן בדרך קל וחומר דמצוה לזון בנים גדולים דבקושטא עוסקין בתורה

(3) ותיקשי אפילו לרבא מאי שנא דבמשנה דידן יחזרו על הפתחים אף בנים גדולים דעוסקין בתורה

תוספות ד"ה שמע מינה

בד"ה שמע מינה מזרבנן כו' שאינו יודע התלמוד אמאי הוי נקט האי לישנא דכדי שמן ומיהו כו' עכ"ל ר"ל המקשה הכא ש"מ מזרבנן כו' לא ידע הא דמסיק הא דנקט כדי שמן משום דפליגי ביש בלשון הזה לשון קנקנים אלא דהוה ס"ד דנקט כדי שמן משום דפליגי בהא אי הוה כרימון בקליפתו או לא ואהא קשיא להו לבתר דידע המקשה דיש לפרש דפליגי ביש בלשון הזה כו' לא ניחא ליה לאוקמא דפליגי אי הוה כרימון בקליפתו ומקשה לר"ת בר אבא ואפ"ה משני כו' ויש לדקדק דאימא דודאי לבתר דידע דיש לפרש דפליגי ביש בלשון הזה לא ניחא ליה לאוקמא דפליגי אי הוה כרימון בקליפתו אלא דלכ"ע הוה כטענו רימון בקליפתו והמתרץ לא השיב לו דפליגי באם הוה כרימון בקליפתו אלא דלכ"ע הוה כרימון בקליפתו אם טענו בהדיא שמן וקנקנים דהשתא פליגי נמי ביש בלשון הזה קנקנים ולכך לאדמון דיש בלשון הזה לשון קנקנים וה"ל כטוענו רימון בקליפתו ולרבנן אין בלשון הזה לשון קנקנים ולא הוה כטוענו רימון בקליפתו ויש ליישב דאי לכ"ע הוה כטוענו רימון בקליפתו לא הוה לן למימר נמי דאין בלשון הזה לשון קנקנים ודו"ק:

(1) הקדמה א'

(א) נשבעין שבועת מודה במקצת בדאיכא הודאה במקצת הטענה

(2) הקדמה ב'

(א) לכולי עלמא איכא הודאה במקצת הטענה וחייב לישבע כשטענו חטין והודה במקצת חטין

(ב) ולכולי עלמא איכא הודאה במקצת הטענה וחייב לישבע כשטענו רמון בקליפתו והודה בקליפתו דדמי לטענו חטין והודה במקצת חטין

(3) הקדמה ג'

(א) לכולי עלמא ליכא הודאה במקצת הטענה ופטור משבועה היכא דטענו חטין והודה בשעורין

(4) הקדמה ד'

(א) אלו טענו חטין ושעורין והודה בשעורין

(i) לרב נחמן הרי זה הודאה במקצת הטענה וחייב לישבע

(ii) לר' חייא בר אבא ליכא הודאה במקצת הטענה ופטור מלישבע

(5) הקדמה ה'

(א) באופן דטענו שמן וכדים והודה בכדים

(i) אם שמן וכדים כרמון בקליפתו דמי אז דינו כטענו חטין והודה במקצת חטין דלכולי עלמא איכא הודאה במקצת הטענה וחייב

(ii) אם שמן וכדים לאו כרמון בקליפתו דמי אז דינו כטענו חטין ושעורין והודה בשעורין

(1) אשר לרב נחמן איכא הודאה במקצת הטענה וחייב

(2) ולר' חייא בר אבא ליכא הודאה במקצת הטענה ופטור

(6) הקדמה ו'

(א) שאלה

- (i) היכא דטענו עשרה כדי שמן האם טענו שמן וכדים תרוייהו
(ii) או דמשמעו אשר טענו שמן דמספיק למלאות עשר כדים ולא טענו כדים
(ב) תשובה
- (i) תלוי באלו יש בלשון "עשרה כדי שמן" לשון קנקנים
(1) אלו יש בלשון "עשרה כדי שמן" לשון קנקנים אז טענו גם כן כדים
(2) אלו אין בלשון "עשרה כדי שמן" לשון קנקנים אז לא טענו כדים
(7) משנה כמבואר בגמרא
- (א) הטוען את חבירו עשרה כדי שמן והודה בקנקנים
(i) אדמון אומר הואיל והודה במקצת הטענה ישבע
(ii) וחכמים אומרים אין הודאה במקצת הטענה ולא ישבע
(8) הוה אמינא דגמרא כמבואר בתוספות ובמהרש"א – קשיא לרב נחמן
(א) קשיא
(i) אמאי לא נקטא משנתנו לפלוגתא דאדמון ורבנן בצירור של חטין ושעורין כרגיל
(ב) תירוץ
- (i) נקטי ציור של עשרה כדי שמן משום דפליגא דיקא באלו שמן וכדי שמן יש להן דין של רמון בקליפתו
(ii) דהיינו דתרוייהו אית להו
(1) דטענו חטין ושעורין והודה בשעורין ליכא הודאה במקצת הטענה ופטור כר' חייא בר אבא
(2) ודיש בלשון הזה לשון קנקנים ודלכן טענו נמי כדים
(iii) השתא
- (1) אדמון אית לי' דדינו כרמון בקליפתו ולכן דינו כטענו חטין והודה במקצת חטין דחייב לכולי עלמא דהוי הודאה במקצת הטענה
(2) רבנן אית להו דאין דינו כרמון בקליפתו ולכן דינו כטענו חטין ושעורין והודה בשעורין דפטור כר' חייא בר אבא
(iv) ולכן מקשין לרב נחמן
- (1) דבין רבנן ובין אדמון מיהת אית להו אשר פטור אלו טענו חטין ושעורין והודה בשעורין
(9) תירוץ דרבא לרב נחמן
- (א) ביותר מסתבר למימר דהיינו טעמא דנקטי במשנה דפליגי בעשרה כדי שמן ולא בחטין ושעורין כרגיל
(i) לאו משום דפליגי באלו דינו כרמון וקליפתו דבקושטא כ"ע אית להו דאין דינו כרמון בקליפתו
(ii) אלא משום דפליגא אם יש בלשון הזה לשון קנקנים
(iii) דהיינו דתרוייהו אית להו
(1) דטענו חטין ושעורין והודה בשעורין איכא הודאה במקצת הטענה כרב נחמן וחייב
(2) ודאין דינו כרמון בקליפתו

(ב) השתא

- (i) אדמון אית לי' דיש בלשון הזה לשון קנקנים ודינו כטענו חטין ושעורין והודה בשעורין דלרב נחמן איכא הודאה במקצת הטענה וחייב
- (ii) רבנן אית להו דאין בלשון הזה לשון קנקנים ולכן דינו כטענו חטין והודה בשעורין דפטור לכולי עלמא דליכא הודאה במקצת הטענה
- (ג) ולכן מקשין לר' חייא בר אבא
- (i) דבין רבנן ובין אדמון מיהת אית להו באופן דטענו חטין ושעורין והודה בשעורין דחייב
- (10) תירוץ דרב שימי בר אשי לר' חייא בר אבא
- (א) שלא כרבא דאית לי' דמסתבר יותר דפליגי באלו יש בלשון הזה לשון קנקנים
- (ב) ר' חייא בר אבא בשיטת הוה אמינא אזיל
- (i) דפליגא דיקא באלו שמן וכדי שמן יש להן דין של רמון בקליפתו
- (ii) ודתרוייהו אית להו
- (1) דיש בלשון הזה לשון קנקנים
- (2) ודטענו חטין ושעורין והודה בשעורין ליכא הודאה במקצת הטענה כר' חייא בר אבא
- (11) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) לישני ר' שימי בר אשי ביותר פשיטות
- (1) דצודק רבא דפליגי באלו יש בלשון הזה לשון קנקנים
- (2) אלא דר' שימי בר אשי ס"ל
- (א) דלכולי עלמא דינו כרמון בקליפתו
- (ב) ודכולי עלמא כר' חייא בר אבא סבירא להו דבטענו חטים ושעורים והודה בשעורים ליכא הודאה במקצת הטענה ופטור
- (ii) נמצא

- (1) דלרבנן דאין בלשון הזה לשון קנקנים דינו כטענו חטין והודה בשעורין דפטור
- (2) ולאדמון דיש בלשון הזה לשון קנקנים דינו כטענו חטין והודה במקצת חטין דחייב

(ב) תירוץ

- (i) אלו כולי עלמא ס"ל אשר שמן וכדים כגוף אחד הן מחמת דדינו כרמון בקליפתו
- (ii) לא מסתבר אשר רבנן יאמרו אשר כדי שמן אין בלשון הזה לשון קנקנים

דף קח: ודף קט.

תוספות ד"ה הפוסק ורש"י ד"ה במה דברים אמורים

בד"ה הפוסק כו' הואיל ופסק במעמדה הוי תנאי גדולה כו' ומסיק כופין לבעל כו' עכ"ל ושפיר קאמר תנא בד"א בגדולה כו' אמתני' ובפסק האב ודלא כפירוש רש"י לקמן דאברייטא קאי וק"ל:

[דף קט עמוד א] בפרש"י בד"ה בד"א אברייטא קאי עכ"ל משום דמשמע ליה הא דגדולה תנאה תנאי בפסקה לעצמה ולא כמ"ש התוספות בשם הירושלמי דאירי מתני' בפסק במעמדה ולכך הוי תנאה דגדולה תנאי ושפיר קאי אמתניתין מיהו יש לדקדק דנהי דמשמע ליה לרש"י דתנאי גדולה הוי תנאי בפסקה לעצמה דוקא מכל מקום מצי קאי אמתניתין שאמר אדמון יכולה כו' אילו אני פסקתי לעצמי אשב כו' ואהא קתני בד"א בגדולה כו' דהשתא ניהא טפי דקאי אדברי אדמון דהלכתא כוותיה אבל אי קאי אברייטא לא קאי אלא אתנא קמא ויש ליישב דע"כ פסיקא ליה לתלמודא דקאי אברייטא דאי אמתניתין היכי בעי למימר אילימא כופין לאב איפכא מבעיא ליה דמשמע דאי הוה תני איפכא בד"א שפסקה לעצמה תלבין כו' בקטנה אבל בגדולה כופין לאב לכ"ע משום דתנאה תנאי הוה ניהא וזה אינו דאם כן מהאי טעמא מכ"ש ברישא בפסק האב דתנאו תנאי וכופין אותו ואמאי קתני תלבין אבל אברייטא ניהא דבפסק האב לא תשב ותלבין אלא שאומרת מה אני יכולה לעשות וכופין הבעל ולא איצטריך לומר כופין לאב ודו"ק:

(1) משנה

(א) הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל

(i) חכמים אומרים תשב עד שתלבין ראשה

(ii) אדמון אומר יכולה היא שתאמר

(1) אילו אני פסקתי לעצמי אשב עד שתלבין ראשי

(2) עכשיו שאבא פסק מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור

(2) מחלוקת רש"י ותוספות כמבואר במהרש"א

(א) רש"י

(i) במשנה מדובר אפילו כשפסק האב שלא במעמד שלה

(ii) ואפ"ה אית להו לחכמים דתשב עד שתלבין ראשה

(ב) תוספות אליבא דירושלמי

(i) במשנה מדובר דיקא כשפסק אב במעמדה

(ii) דאי לאו הכי אף לחכמים יכולה היא שתאמר או כנוס או פטור

(3) ברייתא א'

(א) לא קא מיפליגי אדמון וחכמים אלא כשפסקה היא עצמה

(ב) אבל אלו לא פסק אלא אב אף לחכמים יכולה היא שתאמר או כנוס או פטור

4) ברייתא ב'

(א) במה דברים אמורים אשר לרבנן תשב עד שתלבין ראשה

(ב) בגדולה דתנאה תנאי

(ג) אבל בקטנה דאין תנאה תנאי לא תשב אלא כופין כדנבאר להלן

5) רש"י ותוספות פליגי באלו הך "במה דברים אמורים" בברייתא ב' דיקא על דברים שנאמרו בברייתא א' קאי או דקאי אף על דברים שנאמרו במשנה

(א) קביעת ברייתא ב' לרש"י כמבואר במהרש"א

(i) כיון דקבענו לרש"י

(1) אשר לרבנן דמשנה תשב אף כשפסק אב שלא במעמדה ולא עשתה שום תנאה

(2) לא יתכן אשר ברייתא ב' באמרה "במה דברים אמורים תשב בגדולה אשר תנאה תנאי" על משנה קאי

(3) אלא מוכרח

(א) אשר ברייתא ב' אברייתא א' קאי דבה אמרו רבנן דתשב מחמת דפסקה היא עצמה

(ב) וקא מוסיף ברייתא ב'

(ג) "במה דברים אמורים דתשב מחמת פסיקה דידה בגדולה אשר תנאה תנאי"

6) קביעת ברייתא ב' לתוספות כמבואר במהרש"א

(i) כיון דקבענו לתוספות

(1) אשר לרבנן דמשנה תשב דיקא בדפסק אב במעמדה ודין שלה כאלו היא עצמה התנתה

(2) נמצא אשר ברייתא ב' מציא קאי אף למשנה

(3) דהיינו

(א) לגבי משנה אשמועינן ברייתא ב' דדיקא בגדולה תנאה תנאי במאי שפסק אב במעמד שלה

(ב) ולגבי ברייתא א' אשמועינן ברייתא ב' דדיקא בגדולה תנאה תנאי במאי שפסקה היא עצמה

7) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אף לרש"י מצינו להסיק אשר ברייתא ב' על משנה קאי

(ii) דהיינו לגבי הא דאמר אדמון דמציא למימר אילו אני פסקתי לעצמי אשב עד שתלבין ראשי

(iii) ודאיתא ברייתא ב' לאשמועינן

(1) דאף אלו הווי עשתה להאי פסיקה

(2) לא הווי יושבת עד שתלבין ראשה אלא בגדולה דתנאה תנאי

(ב) ואכן

(i) עדיף הוי ל' לרש"י לאוקי ברייתא ב' דעל אדמון במשנה קאי ולא על רבנן דברייתא א'

(ii) דלקמן קא מסקי בגמרא דהלכה כאדמון

8) הקדמה לתירוץ מהרש"א

(א) ניהדר לברייתא ב'

(i) "במה דברים אמורים אשר לרבנן תשב עד שתלבין ראשה

(ii) בגדולה אבל בקטנה לא תשב אלא כופין"

(ב) המשך דגמרא

(i) שאלה לברייתא ב'

(1) באשה קטנה דקתני דלא תשב אלא כופין

(א) האם כופין לבעל למימר לו כנוס או פטור

(ב) או דכופין לאב שישלם לנדוניא

(ii) תשובה

(1) מטעם דאינו מעניינו

(א) לאשה גדולה מחמת דתנאה תנאה מסתבר ביותר לכוף לאב ולא לכוף לבעל

(ב) לאשה קטנה מחמת דאין תנאה תנאה מסתבר ביותר לכוף לבעל ולא לכוף לאב

(2) ולכן

(א) אלו הוי קתני בברייתא ב' אשר במה דברים אמורים אשר לרבנן תשב עד שתלבין

ראשה בקטנה אבל בגדולה לא תשב אלא כופין

(ב) היינו מפרשין דכופין לאב שישלם נדוניא

(3) אבל השתא

(א) דמסקי בברייתא ב' דכופין לקטנה

(ב) מסתבר דכופין לבעל למימר לו "כנוס או פטור"

9) תירוץ מהרש"א

(א) אלו אוקמת לברייתא ב' על המשנה לגבי אדמון

(i) נמצא דאלו הוי קתני בברייתא ב' בד"א בקטנה אבל בגדולה כופין

(ii) היינו מפרשין לברייתא ב' ככה

(1) בד"א אשר לאדמון אלו פסקה היא דהיתה דינה דיושבת עד שתלבין ראשה

(א) בקטנה

(ב) אבל בגדולה היינו כופין לאב שישלם מחמת דתנאה תנאה

(iii) אבל זאת לא יתכן

(1) דהרי ביותר מסתבר לכפות לאב שישלם בדפסק איהו גופי' ולא כשפסקה איהי

(2) ואפ"ה במשנה לרבנן כשפסק איהו תשב ולא כופין לאב שישלם

(ב) קשיא

(i) אף לרש"י דאוקמא לברייתא ב' דקאי על רבנן דברייתא א' תיקשי ככה

(ii) דהיינו

- (1) דרבנן דברייתא א' אית להו דבפסק אב לא כופין אותו לשלם
- (2) והאיך יכולנו למימר דמיהת בגדולה כופין אותו לשלם בדפסקה היא

(ג) תירוץ

(i) מסתבר

- (1) דמחמת תנאה דגדולה יכול להיות דכופין אב לשלם באופן דאיצטריך להאי כפי' כדי שלא תשב עד שתלבין ראשה
- (2) ואשר באופן דאי לאו הכי יכולה היא שתאמר לבעל כנוס או פטור לא איצטריך להאי כפי' לאב לא כופין אותו

(ii) השתא

- (1) לגבי הא דקתני בברייתא א' אשר בפסק אב לא תשב אלא אומרתת לבעל או כנוס או פטור
- (2) לא איצטריך לברייתא ב' לחלק בין גדולה לקטנה ולמימר אשר בגדולה כופין אב לשלם

(iii) אבל

- (1) לגבי הא דקתני בברייתא א' אשר בפסקה היא תשב
- (2) ניחא אשר ברייתא ב' אתיא למילף דבגדולה לא תשב אלא כופין אב לשלם

תוספות ד"ה שני דברים

בד"ה שני דברים כו' ולא כיוצא בו כלומר בדינין אחרים הדומין כו' עכ"ל ולפירוש זה גרסי' לקמן בשמעתין יש מהן שאין הלכה כמותו ולא כיוצא בו דהכי בעי למימר מעיקרא בכל ז' דברים וק"ל:

(1) משנה

(א) אדמון אמר ז' דברים ולגבי ג' מהן אמר רבן גמליאל "רואה אני את דברי אדמון"

(2) גמרא

(א) ר' זירא

(i) ז' דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא בו

(ב) הוה אמינא במשמעות ר' זירא

(i) ז' דברים שאמר אדמון אין הלכה כמותו ולא כיוצא בו

(3) ביאור הוה אמינא אליבא דרש"י

(א) "כיוצא בו" משמעו רבן גמליאל

(ב) דהיינו דר' זירא כיוון למימר

(i) דז' דברים שאמר אדמון אין הלכה כמותו בשום אחד מן הני ז' דברים

(ii) אף להני ג' דברים דלהן קאמר ר' גמליאל "רואה אני את דברי אדמון"

(4) ביאור הוה אמינא אליבא דתוספות לפי ר"ח

(א) "כיוצא בו" משמעו דברים הדומים להני ז' דברים

(ב) ור' זירא כיוון למימר

(i) ז' דברים שאמר אדמון אין הלכה כמותו בשום אחד מהן

(ii) ואף אין הלכה כיוצא בו כלומר בדברים הדומין לז' דברים אלו

(5) המשך דגמרא

(א) קשיא

(i) והאמר ר' יצחק דהלכה כאדמון בהני ג' דברים שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון

(ב) גרסא דרש"י למסקנא דגמרא

(i) ז' דברים שאמר אדמון יש מהן שהלכה כמותו וכיוצא בו ויש מהן שאין הלכה כמותו **אלא כיוצא**

בו

(ג) גרסא של תוספות למסקנא דגמרא

(i) ז' דברים שאמר אדמון יש מהן שהלכה כמותו וכיוצא בו ויש מהן שאין הלכה כמותו **ולא כיוצא**

בו

(6) ביאור מסקנא דר' זירא אליבא דרש"י

(א) מאותן ז' דברים דאמר אדמון

- (i) יש מהן שהלכה כאדמון [דהיינו אותן ג' דברים דאית ליה רבן גמליאל כמותו] והלכה כיוצא בו [דהיינו שהלכה כרבן גמליאל דפסק כאדמון בהני ג' דברים]
- (ii) ויש מהן דאין הלכה כאדמון [דהיינו אותן ד' דברים דפליג עליה רבן גמליאל] והלכה כיוצא בו [דהיינו שהלכה כרבן גמליאל דפליג עליה דאדמון בהני ד' דברים]
- (7) ביאור מסקנא דר' זירא אליבא דתוספות ור"ח

(א) ז' דברים שאמר אדמון

- (i) יש מהן [דהיינו ג' דברים דמסכים עמו רבן גמליאל] שהלכה כמותו ובדברים הדומין לאלו ג' דברים
- (ii) ויש מהן [דהיינו ד' דברים דלא מסכים עמו רבן גמליאל] דאין הלכה כמותו ואין הלכה כדברים הדומין לאלו ד' דברים

(8) מהרש"א

(א) שאלה

- (i) האם יתכן אשר למסקנא אף לשיטת תוספות ור"ח גרסי כרש"י אשר "יש בהן שאין הלכה כמותו אלא כיוצא בו"
- (ii) כלומר דיש מהן אשר הלכה לא כמותו אלא כדברים הדומין לאלו

(ב) תשובה

- (i) לא מסתבר
- (ii) דהיכי תיתי אשר במסקנא הדרי בהו ממאי שנקטו בהוה אמינא אשר דכל היכא דאין הלכה כמותו אין הלכה כדברים הדומים לאלו
- (iii) דסגי לן למימר אשר מסקנא שונה מן ההוה אמינא דיקא בזה

- (1) דלהוה אמינא אין הלכה כמותו וכדברים הדומים לאלו בכל הני ז' דברים
- (2) ולמסקנא אין הלכה דוקא כדברים הדומין לאותן ד' דברים דאין הלכה כמותו

תוספות ד"ה לא שנא

בד"ה ל"ש אלא עד כו' שהרי היו יודעים שהיה נותן כו' לא היו מקיימין אלא בשם היתומים עכ"ל דמסתמא זה הנותן ונושא בתוך הבית הלך בפני הב"ד עם העדים לקיימן ודו"ק:

(1) גמרא בחזקת הבתים דף נב.

(א) שטר שכתוב בו אשר אחד מן האחים ה' נושא ונותן בנכסי עצמו בעיסקא שנכתב בשטר

(ב) והאחים טוענין שה' נושא ונותן בנכסים שלהן

(ג) אלו קיימו ב"ד לעדי השטר נקטינן אשר ב"ד ירדו לשטר וקבעו אשר אכן ה' נותן ונושא בנכסי עצמו

(2) תוספות

(א) היינו טעמא

(i) דמחמת אשר שם אח זה נמצא בשטר רמו אנפשייהו דדיינים לאסהודי עלה

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מנא להו לדיינים אשר שם אח נמצא בשטר זה

(ב) תירוצ

(i) אח זה מסתמא הלך בפני הב"ד עם העדים לקיים חתימתן

דף קט:

תוספות ד"ה עשאו סימן

[דף קט עמוד ב] בד"ה עשאה סימן כו' שהביא בפר"ח ולא סוף דבר שעשאה העורר כו' עכ"ל תחלת דברי הירושלמי דקאמר ולא סוף דבר שעשאה העורר כו' אינו כפרש"י אלא כמו שכתבו התוספות דהלשון משמע דאעורר קאי אבל סיום דברי הירושלמי אפילו עשאה אחר והעורר חתום בעד כו' הוא כפרש"י ונראה דנקט אחר וברא"ש גריס אחר לאחר לרבנותא דבעשאה המוחזק סימן לאחר או אחר עשאה סימן למוחזק גופיה והעורר חתום בעד דאיבד זכותו דה"ל כהודה על כך למוחזק אלא אפילו עשאה אחר לאחר ואפשר שלא ידע המוחזק בכך אפ"ה איבד זכותו דה"ל כהודה לו למוחזק ודו"ק:

(1) משנה

(א) ראובן מערער על שדה א' ביד שמעון וטוען אשר גזולה היא ביד שמעון

(ב) אם "עשאו סימן לאחר" איבד ראובן את זכותו

(2) רש"י ותוספות קמפליגי במשמעות "עשאו סימן לאחר"

(3) רש"י

(א) "אחר" משמעו מי שאינו ראובן

(ב) דהיינו

(i) ראובן עד הי' בשטר בו מכר שמעון שדה ב' לאחר (כלומר לא לראובן)

(ii) ובשטר זה כתב שמעון אשר "שדה א' של שמעון" מצר היא של שדה ב'

(4) תוספות

(א) "אחר" משמעו מי שאינו שמעון

(ב) דהיינו

(i) ראובן גופי' מכר שדה ב' לאחר (כלומר לא לשמעון) וכתב בשטר אשר "שדה א' של שמעון" מצר היא של שדה ב'

(5) לשון ירושלמי כמבואר בתוספות ומהרש"א

(א) "ולא סוף דבר שעשאה סימן לאחר"

(i) דאתיא כשיטת תוספות ומשמעו ולא סוף דבר שעשאה [ראובן] סימן לאחר [שאינו שמעון]

(ב) "אלא אפילו עשאה אחר סימן והעורר חתום בעד"

(i) דאתיא כשיטת רש"י ומשמעו אלא אפילו עשאה אחר [שמעון] סימן והעורר [ראובן] חתום בעד

(6) רא"ש גרס הכי בירושלמי: "אלא אפילו עשאה אחר לאחר"

(א) ולכאורה משמעו אשר ראובן עד הי' בשטר בו מכר יהודה שדה ב' ליששכר ובשטר זה כתב יהודה אשר "שדה א' של שמעון" מצר היא לשדה ב'

(7) מהרש"א

(א) שאלה

(i) מה רבותי' דירושלמי לפי גרסת רא"ש

(ב) תשובה

(i) יכולנו למיטעי ולמימר

(1) אשר חתימת ראובן בעד לאו הודאה היא לאבוד את זכותו אלא בשטר אשר שמעון קונה בו או מוכר בו

(2) דאי לאו הכי מאן יימר דשמעון יודע דישנו שטר כזה אשר חתם ראובן עליו בעד

(ii) קא משמע לן דמכל מקום הוה הודאה

תוספות ד"ה ורבנן סברי

בד"ה ורבנן סברי כו' והא דפריך א"ה ניזקין נמי נימא כו' עכ"ל כתבו כל זה כאן ליישב פרש"י הכא מה שדקדק לפרש אי שתקת ואוזיל גבך כו' ולא ניהא ליה בפשיטות להפסידו כל הדרך היינו לפי שיטתו שם דלהפסידו כל הדרך לא יוכל לומר כן דזה ישיב לו לכי תיהדר כפרש"י שם וק"ל:

- (1) הקדמה א'
 - א) לוח שיש לו עדית בינונית וזיבורית גובה בעל חוב מן בינונית
- (2) הקדמה ב'
 - א) לוח שמכר כל נכסיו ללוקח בבת אחת
 - ב) אכתי גובה בעל חוב מן בינונית אשר עכשיו ביד לוקח הן
- (3) הקדמה ג'
 - א) אלו קנה לוקח בינונית וזיבורית לא מצי בעל חוב גבי אלא מן עדית שנשארו ביד לוח
- (4) הקדמה ד'
 - א) וכן אלו קנה לוקח עדית ובינונית לא מצי בעל חוב גבי אלא מן זיבורית שנשארו ביד לוח
- (5) בבא קמא ח.
 - א) שאלה
 - i) היכא דמקודם השאיר לוקח עדית ביד לוח ולאח"כ קנה לוקח הני עדית
 - ii) האם מצי בעל חוב למימר אשר אכתי נשאר עיקר שיעבודו בהני עדית דהשתא ביד לוקח הן
 - ב) תשובה
 - i) לא
 - ii) דאמר לוקח אי שקלית בינונית שפיר
 - iii) ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית ללוח ותצטרך למישקל דיקא זיבורית
- (6) רש"י שם
 - א) קשיא
 - i) אמאי לא טוען לוקח אשר לבעל חוב ליטול לזיבורית
 - ii) דהרי אלו לוקח מהדר שטרא דזיבורית ללוח יצטרך בעל חוב למישקל זיבורית
 - ב) תירוץ
 - i) דאמר לי' בעל חוב לכשתחזיר דהשתא נמי זיבורית קבעית למיפרע לי
 - ii) וכל זמן דלא מהדרת אני תובע עדית דידך
- (7) משנה דידן
 - א) מקרה
 - i) מי שארבעה בני אדם הקיפו שדהו מארבע רוחות'

- (ii) והלך למדינת הים ואבדה דרך שדהו וחזר ותובע שיתנו לו קרקע לדרך
- (ב) דין
 - (i) כל אחד מדחהו לאיך
 - (ג) שאלה
 - (i) מה דינו אלו מכרוהו כולן לחד לוקח ומוכרח דבשדות שקנה לוקח נכלל האי דרך דאבדה
 - (ד) תשובה אליבא דרבנן כמבואר ברש"י
 - (i) לוקח אומר לו
 - (1) אין הכי נמי דאני לעצמי איני יכול למידחי אותך
 - (2) ברם אי שתקת ותקנה דרך ממנו בזול שתקת
 - (3) ואי לא
 - (א) מהדרנא שטרי למרייהו ולא מצית לאשתעוויי דינא בהדייהו דכל חד וחד מדחי לך
 - (ב) ולא יהא לך כלום
- (8) תוספות כמבואר במהרש"א
 - (i) בדומה לדלעיל
 - (1) היינו טעמא דמוכרח אשר לוקח רוצה ליתן לו דרך בזול
 - (2) דאי אינו רוצה ליתן לו דרך כל עיקר
 - (3) אף הכא יאמר תובע לכי הדרת דהרי אף עתה אינך רוצה ליתן לי דרך כל עיקר
 - (4) וכל זמן דלא מהדרת אני תובע שתחזיר לי דרך חנם דהרי שלי היתה

דף קי.

סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי – לשון מהרש"א

דף קי עמוד א] בפרש"י בד"ה ומ"ס בשל עולם הן שמין וכיון דבהדדי אתו למגבי יהבי ב"ד כו' עכ"ל לא הוה צריך לזה לרב ששת דסבר בשל עולם הן שמין דלעיל לרב נחמן הוצרך תלמודא להך דאמרינן דסוף סוף כי אתו למגבי בהדדי כו' משום הא דקאמר דקדים בעל הזיבורית ותבעיה כדי להרויח אבל לרב ששת כיון דבעל הבינונית רוצה לעמוד בשלו ולא קדים תבעיה א"כ בעל הזיבורית כי תבעיה מקודם בינונית אתא איהו ושקיל ליה מיניה כיון דבשל עולם הן שמין ודו"ק:

בד"ה בהא לימא אדמון כו' ונוח היה לו לזה שהלוהו כו' יהא חובו מעוכב בידו עד השלמת עשר כו' עכ"ל לרווחא דמלתא פירש כן הכא דהא בראשון לחמש ושני לעשר נמי הא פרכינן לקמן לאדמון אי דלא מטא זימנא מאי טעמא דאדמון כיון דבשעה שלוח ממנו עדיין לא הגיע זמן הראשון לשלם לא שייך למימר אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לזה ממני וק"ל. יש לדקדק בשמעתין הא דפריך ה"ד אי דמטא זמניה מאי טעמא דרבנן אי דלא מטא זמניה מאי טעמא דאדמון כו' לרב נחמן נמי תקשי הכי אמתניתין היאך מתוקמא השתא דלא אסיק אדעתיה דפליגי ביומא דמשלם זימניה אי עביד איניש דיזיף ודוחק הוא לפרש הא דקאמר ה"ד אי דמטא כו' הוא מלתא באנפיה נפשיה לפרושי מתניתין בין לרב נחמן בין לרב ששת דלא משמע כן מדקאמר אילימא ראשון לעשר כו' אלא ראשון לחמש כו' דהיינו דוקא לרב ששת אבל לרב נחמן בלאו רוחא (דמתניתין) [דהמתנה] זה גובה וזה גובה משום דזה גובה זיבורית וזה גובה בינונית ושוב ראיתי בדברי בעל המאור שהרגיש בזה וכתב שינויין אליבא דרב ששת אבל לרב נחמן אף על פי שהגיע זמן פרעון הראשון קודם להלוואת אחרון לא הפסיד המלוה הראשון לפי שיכול לומר לכך לויתי ממך שאגבה ממך בינונית ואגבה אותך זיבורית והרי זה זריז ונשכר עכ"ל ובספר מלחמות ה' דחה דבריו ע"ש באורך וכתב ליישב בע"א דלרב נחמן סיפא דמתניתין כרישא דאוקימנא באתרא דכותבין שטר והדר יהבינן כו' ואם תאמר לרב ששת נמי כו' עכ"ל ע"ש באורך גם עיין בזה דברי הר"ן וצ"ע:

גמ' ולוקמא דאית להו ליתמי זיבורית ואית ליה לדידיה עידית ובינונית כו' בר"ן לא גרס הכא עידית אלא בינונית לחוד דלרב ששת קיימינן הכא דלא בעי למימר דאית ליה נמי עידית וטעות הוא שנפל בספרים מהא דאוקמיה ליה הכי לעיל לרב נחמן וק"ל:

סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי חלק א'

- (1) הקדמה
- (א) בעל חוב לא מצי למיגבי עדית היכא דלוה אית לי' בינונית או זיבורית
- (2) גמרא
- (א) איתמר
- (ב) ראובן ושמעון שהוציאו שטר חוב זה על זה
- (i) רב ששת אומר זה עומד בשלו וזה עומד שלו ולא גובין כלום
- (1) משום דלאחר הני גביות אכתי יעמדו באותו מצב בו היו לפני שגבו
- (2) והפוכי מטרתא למה לה
- (ii) רב נחמן אומר זה גובה וזה גובה
- (1) דלאחר גביותיהן לא יעמדו באותו מצב בו היו בתחלה
- (2) וליכא הפוכי מטרתא
- (ג) מחלוקת רב נחמן ורב ששת באלו איכא הפוכי מטרתא תולה במחלוקת זו:
- (i) רב נחמן סבר דהני בינונית אשר בעל חוב גובה אותן "בשלו של ליה הן שמין"
- (ii) רב ששת סבר דהני בינונית "בשל עולם הן שמין"
- (ד) דהיינו
- (i) לרב נחמן דאמר בשלו הן שמין
- (1) ליה שיש לו שדה א' שהיא טובה ביחס לשדה ב'
- (2) האי שדה א' עדית חשיבא אף על גב דאינה עדית של כל אדם
- (3) ולכן
- (א) מכח הקדמה דלעיל
- (ב) מצי בעל חוב למיגבי דיקא מן שדה ב' אף אלו שדה ב' זיבורית היא
- (ii) לרב ששת דאמר בשל עולם הן שמין
- (1) שדה שהיא בינונית לכל אדם חשיבא בינונית אף אלו טובה היא ביחס לשדה ב' של ליה
- (ה) עכשיו
- (i) במימרא דרב נחמן ורב ששת מדובר באופן אשר ראובן אין לו אלא זיבורית ושמעון אין לו אלא בינונית
- (ii) לרב נחמן דאית לי' דבשלו הן שמין
- (1) נבאר אשר אלו ראובן גובה בתחלה ירויה ראובן ויפסיד שמעון
- (2) ולכן ליכא הפוכי מטרתא
- (iii) לרב ששת דאית לי' בשל עולם הן שמין
- (1) לא ירויה שום אחד ולא יפסיד שום אחד

- (2) ולכן איכא הפוכי מטרתא
- (3) והי לך ביאור לרב נחמן
- (א) אם גובה ראובן בתחלה נוטל בינונית של שמעון דהרי שמעון לית לי' שדה אחריתא
- (ב) לאחר גביל' זו יש לראובן בינונית וזיבורית
- (ג) ומחמת דבשלו הן שמין
- (i) בינונית שגבה ראובן נעשית עדית שלו
- (ii) ולכן לא מצי שמעון גבי אלא זיבורית
- (ד) נמצא דליכא הפוכי מטרתא
- (i) דראובן בתחלה זיבורית היתה לו ועכשיו יש לו בינונית
- (ii) ושמעון בתחלה בינונית היתה לו ועכשיו אין לו אלא זיבורית
- (4) שקלא וטריא דגמרא בביאור שיטת רב נחמן
- (א) קשיא
- (i) באופן אשר שמעון גובה תחלה איכא הפוכי מטרתא
- (ii) דהיינו
- (1) שמעון בתחלה גובה זיבורית דראובן דהרי ראובן אין לו שדה אחריתא
- (2) כיון דבשלו הן שמין בינונית של שמעון נעשית עדית דילי'
- (3) ולכן לא מצי ראובן גבי אלא הני זיבורית שגבה שמעון ממנו בתחלה
- (iii) הרי
- (1) דלבסוף בין ראובן בין שמעון יש להן אותן שדות שהיו להן בתחלה
- (2) והוי הפוכי מטרתא
- (ב) תירוץ כמבואר במהרש"א
- (i) נוקטין אשר ראובן תובע בתחלה כדי להרויח כדאמרן
- (ג) קשיא לרב נחמן
- (i) אף אלו תובע ראובן תחלה
- (ii) מכל מקום
- (1) במימרא דרב נחמן ורב ששת מיירי דיקא בדאתו בהדי הדדי
- (2) דהרי מדובר היכא "דשניהם הוציאו שטרותיהן בבית דין"
- (iii) וכמבואר בתוספות ד"ה סוף
- (1) היכא דאתי לבי דינא בהדי הדדי
- (2) נוקטין ב"ד אשר שמעון גובה ברישא כדי שלא יפסיד
- (3) הרי דאיכא הפוכי מטרתא
- (ד) תירוץ

- (i) במימרא דרב נחמן ורב ששת מדובר באופן אשר ראובן לית לי' אלא זיבורית ושמעון אית לי' עידית ובינונית
- (ii) ובאופן זה
- (1) לרב נחמן ליכא הפוכי מטרתא בין שגובה ראובן תחלה בין שגובה שמעון תחלה
- (2) ומובן דלא איכפת לן נמי אם בהדי הדדי קא אתי
- (iii) הגע בעצמך
- (1) אלו שמעון גובה תחלה
- (א) לא מצי גבי אלא זיבורית דלית לי' לראובן ארעא אחריתא
- (ב) ולאח"כ ראובן מצי הדר למיגבי בינונית של שמעון דהרי אף בשלו של שמעון בינונית הן מחמת דיש לו עדית
- (2) אלו ראובן דלית לי' אלא זיבורית גובה תחלה
- (א) גובה ראובן בינונית דשמעון כדינו אשר אותה בינונית נעשית עדית דראובן דהרי בשלו הן שמין
- (ב) ולא מצי הדר שמעון למיגבי אלא זיבורית
- (5) ביאור רב ששת כמבואר ברש"י
- (א) אלו ראובן גובה תחלה איכא הפוכי מטרתא לרב ששת
- (i) דהרי בינונית דגובה ראובן אכתי בינונית חשיבי דהרי בשל עולם הן שמין
- (ii) ולכן מצי שמעון הדר לגבות הני בינונית
- (ב) קשיא לרב ששת
- (i) בעל חוב לא מצי גבי אלא פעם אחת
- (ii) ולכן ליכא הפוכי מטרתא כשגובה שמעון תחלה
- (1) דהרי שמעון יגבה זיבורית של ראובן דלית לי' ארעא אחריתא
- (2) ראובן הדר יגבה בינונית דשמעון
- (3) ולא יוכל שמעון שוב למיגבי בינונית אשר ראובן גבה הימנו
- (ג) תירוץ
- (i) הרי מדובר בדהדי הדדי קא אתי
- (ii) וכדי שלא להפסיד לשמעון ידונו ב"ד אשר ראובן גבי ברישא
- (iii) ולכן איכא הפוכי מטרתא
- (6) מהרש"א
- (א) לא איצטריך להך דבהדי הדדי קאתי
- (ב) דהרי שמעון גופי' ייזהר שלא למיגבי תחלה כדי שלא יפסיד

סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי חלק ב'

(1) משנה

(א) ראשון שהלוה לשני על שטר א'

(ב) והדר שני והלוה לראשון על שטר ב'

(ג) אדמון אומר

(i) שני טוען

(1) אלו הייתי חייב לראשון על שטר א'

(2) כיצד הדר ראשון ללוות ממני בשטר ב'

(3) דהי' לו לראשון לתבוע חובו משני בשטר א' ולא ללוות הימנו בשטר ב'

(ii) וחכמים אומרים

(1) זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו

(2) ולא חיישינן לטענת שני כדנבאר להלן

(2) שים לב

(א) אשר ענין משנה זו דומה לענין של פלוגתא דרב נחמן ורב ששת במימרא דלעיל

(ב) ברם

(i) בעוד דרב נחמן ורב ששת פליגי באלו איכא הפוכי מטרתא

(1) אדמון ורבנן לכאורה נקטי דליכא הפוכי מטרתא

(ii) ובעוד דאדמון ורבנן עוסקין בטענת שני אשר "הי' לו לראובן לתבוע ממני וכו'"

(1) רב נחמן ורב ששת לכאורה לא עסקי בטענה זו כל עיקר

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) לרב נחמן ניחא דליכא הפוכי מטרתא באופן דמשנה

(1) משום דרב נחמן מצי לאוקי למשנה כדאוקימנא למימרא דרב נחמן לעיל

(2) דהיינו

(א) דמשנה קסברא אשר בשלו הן שמין

(ב) ודמדובר בשיש לראובן זיבורית ולשמעון איכא עדית ובינונית

(ii) אבל לרב ששת תיקשי דהרי אית לי' אשר בשל עולם הן שמין ואיכא הפוכי מטרתא

(ב) תירוץ של רב נחמן לרב ששת

(i) במשנה מדובר כשלוה זה לעשר וזה לחמש

(ii) ואיכא רווחא דהמתנה לזה שלוה בשטר של עשר שנים

(iii) ולא הוי הפוכי מטרתא

(ג) קשיא כמבואר ברש"י

- (i) אלו שטר א' לעשר שנים ושטר ב' לחמש שנים
(ii) אז לכאורה נקטי דאכתי לא אתא זימני' דשטר א' ותיקשי לאדמון
(iii) דהרי

- (1) ראשון מצוי לענות לטענת שני
(2) היינו טעמא דלא תבע ראשון לשני שיפרע שני לשטר א'
(א) משום דשני העדיף
(i) להלוות לראשון לחמש שנים בשטר ב'
(ii) במקום לפרוע שטר א' אשר לא ייתי זמני' עד הרבה שנים

(4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) הוה לי' לרש"י לפרש ביותר פשיטות דמקשין לאדמון
(1) אשר ראשון מצוי לענות לטענת שני
(א) דהיינו טעמא דלא תבע אשר שני ישלם לשטר א'
(ב) משום דאכתי לא מטא זימני' דשטר א' ולא הי' בידי ראשון לתבעו

(5) המשך דגמרא

(א) תירוץ דרב ששת

- (i) מדובר במשנה בשטר א' לחמש שנים ושטר ב' לעשר שנים
(ii) ולכן אליבא דאדמון טוען שני דראשון הוי לי' לתבוע לשני שיפרע שטר א' במקום להלוות משני בשטר ב'

(ב) קשיא

- (i) אלו מטא זימני' דשטר א' אשר לחמש שנים
(1) הוי להו לרבנן להודות לאדמון אשר ראשון הי' לו לתבוע שישלם שני לשטר א'
(ii) ואלו לא מטא זימני' דשטר א'
(1) מאי טעמא דאדמון

(א) הרי מצוי ראשון למימר לא יכולתי לגבות שטר א' לפני זמנו

(6) מהרש"א

(א) שים לב

- (i) אשר טענה זו של ראשון דלא הי' יכול לתבוע שטר א' לפני דמטא זימני'
(ii) היינו טענה דהקשה מהרש"א לעיל דהוי לי' לרש"י למייתי לה אף בדאכתי קס"ד דשטר א' לעשר שנים הוי

(ב) ושים לב עוד

- (i) אשר טענת ראשון דרש"י מייתי לעיל
(1) דשני העדיף להלוות לראשון על שטר ב' מלשלם לראשון הלואתו על שטר א'

- (2) מחמת דאכתי נשארין הרבה שנים עד דמטי זימני' של שטר א' לאחר עשר שנים
- (ii) לית לאמרה השתא דמדובר בשטר א' דאינו אלא לחמש שנים
- (7) המשך דגמרא
- (א) תירוץ של "אתא בהאי יומא"
- (ב) פרטי תירוץ זו אינן מעניינו
- (8) מהרש"א בסוף ד"ה בהא לימא אדמון
- (א) הקדמה א'
- (i) קבענו
- (1) דכדי לנמק לרב ששת דבמשנה ליכא הפוכי מטרתא
- (2) הוכרחנו לאוקי למשנה בזה לחמש וזה לעשר דאיכא רווחא דהמתנה
- (ב) הקדמה ב'
- (i) אף על גב דקבענו מקודם דלרב נחמן ליכא הפוכי מטרתא משום דמצי לאוקי למשנה בשיש לראובן זיבורית וכו'
- (ii) ולכן לדידי' לא איצטריך לאוקי למשנה באופן דאיכא רווחא דהמתנה מחמת דזה לחמש וזה לעשר
- (iii) מ"מ לא איכפת לי' לרב נחמן האי דלרב ששת איצטריך לאוקי למשנה ככה
- (ג) קשיא
- (i) כל עוד דלא אסיק אדעתין דפליגי ביומא דמשלם זימני'
- (ii) אף לרב נחמן הי' לה לגמרא להקשות ככה:
- (1) אין הכי נמי דלא הוי אפוכי מטרתא כדאמרן
- (2) אבל בזה לחמש וזה לעשר
- (א) אי מטא זימני' מאי טעמא דרבנן
- (ב) ואי לא מטא זימני' מאי טעמא דאדמון
- (ד) תירוץ
- (i) קושיא דגמרא אכן אתיא אף לרב נחמן
- (ה) קשיא
- (i) דוחק
- (ii) דהרי מהלך סוגיין משמע דלא מקשה אלא לרב ששת דלידי' הוכרחו למימר זה לחמש וזה לעשר כדקבענו
- (ו) תירוץ של בעל המאור
- (i) לעולם מדובר בדמטא זימני' של שטר א'
- (ii) שאלה
- (1) אם כן תיקשי לרבנן היתכן אשר ראשון לזה מן שני בשטר ב' במקום לתבוע אשר שני יפרע לשטר א'

(iii) תשובה

- (1) קבענו לרב נחמן דבמשנה מדובר באופן אשר ראובן יש לו זיבורית ושמעון יש לו עדית ובינונית
- (2) השתא ראשון היינו ראובן שיש לו זיבורית ושני היינו שמעון שיש לו מיהת בינונית
- (3) וראשון טוען לב"ד ככה
- (א) לא רציתי אשר שני יפרע לי שטר א' משום דכיוונתי אשר כשלא יפרע שני לשטר א' אגבה לבינונית של שני אשר לרב נחמן ייעשו עדית שלי
- (ב) והיינו טעמא אשר לויתי מן שני בשטר ב'
- (i) משום דלא כיוונתי לפרוע לשטר ב' ויוכרח שני לאח"כ למיגבי זיבורית שלי דהרי בינונית שכוונתי לגבות כבר ייעשו עדית אליבא דרב נחמן

(iv) ותמצא לבסוף

- (1) דהני הלוואות בעצם מכירות הויין
- (2) ואשר ראשון כיוון לקנות בינונית דשני עכשיו
- (3) ואשר ישלם לו שני עכשיו מחיר של זיבורית דראשון הגם דראשון לא ימסור אותה לשני אלא לעתיד בדמטי זימני' של שטר ב'
- (4) והרי זה זריז ונשכר

סוגיא דזה וזה גובה והפוכי מטרתא למה לי חלק ג'

(1) המשך גמרא

- (א) הי לך עוד תירוץ לרב ששת להא דבמשנה ליכא לאקשוויי הפוכי מטרתא למה לי
(ב) במשנה מדובר באופן אשר

(i) חד מן הני תרי בעלי חוב יתומים הן

(ii) והני יתומים זיבורית גרידא אית להו ואידך בעל חוב אית לי' עדית ובינונית

(ג) עכשיו

(i) היכא דיתמי גובין תחלה לבינונית דאידך בעל חוב

(1) לא מצי אידך בעל חוב שוב לגבות הני בינונית מן יתמי

(2) משום דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא זיבורית

(ii) ואלו אידך בעל חוב גובה תחלה לזיבורית דיתמי

(1) מציי יתומין הדר למיגב לבינונית דאידך בעל חוב כדנבאר להלן

(iii) ונמצא דליכא הפוכי מטרתא

(ד) קשיא

(i) לרב נחמן דאית לי' אשר בשלו הן שמין

(1) כשגובה אידך בעל חוב תחלה לזיבורית של יתמי

(2) נימא אשר בינונית שלו נעשין עדית ואדהכי לא מציי יתמי שוב למיגבי הני בינונית

(ה) תירוץ

(i) היינו טעמא דאוקמינהו לאידך בעל חוב אשר יש לו גם כן עדית

(ii) אשר לכן הני בינונית אכתי בינונית חשיבי אף היכא דאיכא נמי זיבורית

(2) מהרש"א ד"ה ולוקמא

(א) שים לב

(i) דלרב ששת מצי יתמי הדר למיגבי לבינונית דאידך בעל חוב אף היכא דלית לי' עדית

(ii) דהרי רב ששת אית לי' דבשל עולם הן שמין כדביארנו

(ב) שים לב עוד

(i) דכיוון דבאוקימתא זו מתרצין קושיא דגמרא לרב ששת

(ii) מובן דהא דכתיב אשר לאידך בעל חוב איכא עדית ובינונית טעות סופר הוא

(iii) ורצונם לומר אשר לאידך בעל חוב איכא בינונית גרידא

(ג) וכן איתא בר"ן

תוספות ד"ה ורבנן

תוס' בד"ה ורבנן חברך כו' אבל הכא גבי מכירת שדה אינו כ"כ הפסד דהרבה לוקחין כו' עכ"ל כתב מהרש"ל ותימה הלא הכל עושה כדי למשכנו וכמו שפרש"י שכך מסר מודעא כו' וצ"ע היטב עכ"ל ונ"ל ליישב דבריהם דמ"ש ולפרש"י א"ש כו' לא רצו בזה לחדש תירוץ אחר דסגי להו בהאי תירוץא שכתבו לעיל דמה שעשאה סימן לא הוה כ"כ הודאה כמו שהוציא שטר כו' אבל באו לומר כאן דודאי כן הוא וא"ש לפרש"י דלעיל שעשאה המוחזק סימן למערער וירא המערער למסור מודעא שמא ימנע המוחזק למוכרה לו ויהיה לו הפסד שלא ימצא לקנותה ולא הוה כ"כ הודאה במה שלא מסר מודעא כמו בהוציא שטר כו' אבל לפירוש התוספות לעיל גבי מכירת קרקע שעשאה המערער סימן למוחזק גם אם היה המערער מסר מודעא לא היה לו כ"כ הפסד דהרבה לוקחין ימצא כו' ולא גרע הודאתו טפי מהכא שהוציא שטר מכר כו' ומלת הכא בטעות נפל בדברי התוספות וכצ"ל אבל גבי מכירת שדה כו' והיינו נמי לעיל כפי פירוש התוספות שם ותו לא מידי ודו"ק:

(1) משנה א' וגמרא בדף קט. כמבואר ברש"י

(א) מי שמערער על שדה א' ביד מוחזק וטוען אשר גזולה היא

(ב) ומכר מוחזק שדה ב' למערער וכתב מוחזק בשטר מכירה אשר "שדה א' של מוחזק" סימן היא למצר של שדה ב'

(ג) ומערער לא מיחה

(ד) אז אדמון ורבנן תרוייהו אית להו דלא אבד מערער את זכותו

(i) דהא דלא מיחה לא הוי כהודאה

(ii) משום דמערער מצי טעין

(1) אלו מחיתי לא הוי מזבין ניהלי שדה ב'

(2) מאי אית לך למימר איבעי לי למימסר מודעא

(3) חברך חברא אית לי' ולא הוי מזבין לה ניהלי

(2) משנה א' וגמרא בדף קט. כמבואר בתוספות

(א) מי שמערער על שדה א' ביד מוחזק וטוען אשר גזולה היא

(ב) ועשאה מערער סימן למוחזק שמכר לו מערער שדה ב'

(ג) ולא מיחה מערער

(ד) אז אדמון ורבנן תרוייהו אית להו דלא אבד מערער את זכותו

(i) דהא דלא מיחה לא הוי כהודאה

(ii) משום דמערער מצי טעין

(1) אלו מחיתי לא הוי מוחזק קונה לשדה ב' ממני

(2) מאי אית לך למימר איבעי לי למימסר מודעא

(3) חברך חברא אית לי' ולא הוי קונה שדה ב' ממני

(3) משנה ב'

(א) ראובן הוציא שטר חוב על שמעון ושמעון הוציא שטר מכירה על שדה שמכר לו ראובן

(ב) אדמון

(i) יכול שמעון לומר

(1) אלו הייתי חייב לך הי' לך לתבוע שאפרע את שלך כשמכרת לי את השדה

(2) ומדלא תבעת כך הודית דאיני חייב לך כלום בשטר חוב

(ג) רבנן

(i) ראובן פקח הי שמכר שדהו לשמעון כדי שיוכל ראובן למשכנו

(4) גמרא

(א) קשיא

(i) שפיר קאמר אדמון

(ב) תירוק

(i) אדמון סבר איבעיא לי' לראובן למימסר מודעא אשר "איני מוכר לו אלא שאוכל למשכנו"

(ii) ורבנן סברי

(1) מצי ראובן למיטען

(א) לא יכולתי למסור מודעא

(ב) דחברך חברא אית לי' ויודיעוהו ללוה ולא הוי קונה את השדה ולא הייתי יכול למשכנו

(5) תוספות בסוגיא דידן

(א) קשיא

(i) מאי שנא הכא דדיקא רבנן אית להו חברך חברא אית לי' ולא איצטריך למימסר מודעא מחמת

דיודיעוהו ללוה ולא יקנה לשדה מן המלוה

(ii) ומאי שנא דלעיל דכולי עלמא אית להו אשר חברך חברא אית לי' ולכן לא מסר מערער מודעא

משום דמערער חשש

(1) לרש"י אשר מוחזק לא ימכור לו שדה ב'

(2) לתוספות אשר מוחזק לא יקנה שדה ב' מיני' דמערער

(ב) תירוק א'

(i) מטעם אשר פרטים דידי' אינן מענייננו

(1) הודאה דמערער לעיל לא הוי הודאה כל כך

(2) ולכן

(א) כיון דחברך חברא אית לי'

(ב) לכל הדעות לא בעי מערער למימסר מודעא

(3) משא"כ הך דשטר מכר דהכא הוי הודאה מעליא ולכן מיהת לאדמון בעי ראובן מימסר

מודעא אע"ג דחברך חברא אית לי'

- (ג) הקדמה א' לתירוץ ב'
- (i) הרבה קונים יש ולכן ביותר קשה לקנות שדה מן למכור שדה
- (ד) הקדמה ב' לתירוץ ב'
- (i) קבענו לפירוש רש"י דלעיל מדובר באופן דמערער רוצה לקנות שדה ב' מן מוחזק
- (ii) ומובן מן הקדמה א' אשר אלו לא ירצה מוחזק למכור לשדה ב' יפסיד מערער הרבה
- (ה) הקדמה ג' לתירוץ ב'
- (i) קבענו לתוספות דלעיל מדובר באופן דמערער רוצה למכור שדה ב' למוחזק
- (ii) ומובן מן הקדמה א' אשר אלו לא ירצה מוחזק לקנות לשדה ב' לא יפסיד מערער כל כך
- (ו) הקדמה ד' לתירוץ ב'
- (i) קבענו גם כן אשר בסוגיא דידן בשטר מכר רוצה ראובן למכור שדהו לשמעון
- (ii) אשר לכאורה אם לא ירצה שמעון לקנות לשדה ראובן לא יפסיד ראובן כל כך
- (ז) תירוץ ב'
- (i) חלק א'
- (1) כיון דלרש"י יפסיד מערער הרבה אלו המוחזק לא ימכור לו שדה ב'
- (2) לכן אף אליבא דאדמון לא בעי למימסר מודעא מחשש אשר חברך חבא אית לי' ובגין כך לא ימכור מוחזק שדהו
- (ii) חלק ב'
- (1) "מה שאין כן הכא" בסוגיא דידן לגבי שטר מכר
- (2) אשר לא יפסיד ראובן הרבה אלו שמעון לא יקנה שדה ראובן
- (3) קסבר מיהת אדמון דהוה לי' לראובן למימסר מודעא ולא לחוש אשר בגין כך לא יקנה שמעון שדה ראובן
- (ח) שים לב
- (i) אשר תירוץ ב' אינה עולה יפה לשיטת תוספות לעיל
- (1) דהרי אף התם לא מפסיד מערער כל כך אלו לא יקנה מערער לשדה ב'
- (2) ואפ"ה לכ"ע לא בעי מימסר מודעא
- (6) מהרש"ל
- (א) קשיא לתירוץ ב'
- (i) בסוגיא דידן לגבי שטר מכר אכן יפסיד ראובן הרבה אם לא ימכור שדהו לשמעון
- (ii) דהרי רוצה ראובן שיקנה שמעון לשדה כדי שיוכל ראובן למשכנה
- (7) מהרש"א
- (א) תירוץ חלק א'
- (i) הא דקאמרי תוספות משא"כ הכא דלכאורה משמע דליכא הפסד גדול בסוגיא דידן לגבי שטר מכר

- (ii) טעות נפל בדברי תוספות
- (iii) וצריכין למיגרס **התם** ומשמעו התם לפירוש תוספות בסוגיא דמערער אשר מערער מכר שדה ב' שלו
- (ב) תירוץ חלק ב'
- (i) רש"י בעיקר סומך על תירוץ א'
- (1) דהיינו דמטעם אשר אינו מעניינו
- (א) הודאה דמערער לעיל לא הוי הודאה כל כך ולכן לכולי עלמא לא בעי מערער למימסר מודעא
- (ב) ברם בסוגיא דידן הודאת ראובן חזקה היא ולכן מיהת לאדמון בעי ראובן מימסר מודעא
- (ג) תירוץ חלק ג'
- (i) בתירוץ ב' מוסיפין לרש"י טעם נוסף להא דהודאה דלעיל לא הוי הודאה כל כך דהיינו מטעם דהתם הפסד גדול הוי
- (ii) מה שאין כן "התם" כלומר לשיטת תוספות התם לגבי מערער אשר תירוץ ב' אין לה מקום כלל כדביארנו ולתוספות איצטרכי למיסמך דיקא על תירוץ א'
- (ד) תירוץ חלק ד'
- (i) בסוגיא דידן בין לרש"י בין לתוספות
- (1) אדמון אית לי' דראובן הוי לי' למימסר הודאה מכה תירוץ א' אשר הודאה שלו חזקה היא
- (2) ולא איכפת לי' לאדמון אשר יפסיד ראובן הרבה אם לא יקנה שמעון לשדה ראובן ולא יהא משכון לראובן

דף קי:

תוספות ד"ה ואין הכל

[דף קי עמוד ב] בד"ה ואין הכל כו' ואם תאמר אמאי לא משני לאתויי עבד שברח לירושלים כו' עכ"ל ק"ק דלעיל לא מרבינן ליה אלא מקרא דלא תסגיר עבד אל אדוניו בעבד שברח מחו"ל לארץ ישראל אבל בברח מארץ ישראל לירושלים לא אשכחן דמרבינן ליה ויש ליישב וק"ל:

(1) משנה

(א) רישא

(i) הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין

(ב) סיפא

(i) הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין

(2) גמרא

(א) ברישא דמשנה

(i) הכל מעלין לאתויי עבדים דאם הי' לו עבד עברי ילך העבד אחריו על כרחו

(ii) ואין הכל מוציאין לאתויי עבד עברי שברח מחוצה לארץ דאמרינן לי' זבנ' הכא וזיל משום ישיבת ארץ ישראל

(ב) שאלה

(i) ואין הכל מוציאין מירושלים בסיפא דמשנה לאתויי מאי

(ג) תשובה דגמרא אינה מענייננו

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) לישני דאתיא לאתויי עבד שברח מחוץ לירושלים לירושלים כברישא

(4) מהרש"א

(א) ברישא לא מרבינן לי' אלא מדכתיב לא תסגיר עבד אל אדוניו בעבד שברח מחוץ לארץ לארץ ישראל

(ב) אבל בברח מחוץ לירושלים לירושלים לא אשכחן דמרבינן לי'

תוספות ד"ה היא אומרת

בד"ה היא אומרת כו' ויש לומר דהכא אפילו מנוה הרע לנוה יפה עכ"ל ק"ק דמנוה הרע לנוה יפה בשאר ארצות נמי לא ידעינן ליה ממתניתין דומיא דלא מעיר לכרך כו' דאין מוציאין אפילו מנוה הרע לנוה היפה ועוד דע"כ ולא מנוה היפה לנוה הרע ומעיר לעיר ומכרך לכרך אפילו במדינה אחת הוא ודומיא דהכי איירי מנוה הרע לנוה היפה ולולי דבריהם היה נראה ליישב קושיתם בע"א ע"פ מה שכתבו התוספות לעיל בשם התוספתא דבשאר ארצות אם הוא בן יהודה ואירס בגליל כו' כופין אותה לצאת דע"מ כן נשאה וה"ה מהאי טעמא דכופין אותו לצאת אבל הכא גם אם הוא מחוץ לארץ ונשאת בארץ ישראל לא אמרינן שע"מ כן נשאה ובין היא ובין הוא יכולין לעכב מלצאת לחו"ל ודו"ק:

(1) משנה דף קי.

(א) חלק א'

(i) שלש ארצות לנישואין יהודה ועבר הירדן והגליל

(ב) חלק ב'

(i) [מארץ לארץ] אין מוציאין אפילו מעיר לעיר ומכרך לכרך

(ii) אבל באותה הארץ [דמיקרי גם כן באותה "מדינה"]

(1) מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך

(2) אבל לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר

(ג) חלק ג'

(i) מוציאין מנוה הרעה לנוה היפה אבל לא מנוה היפה לנוה הרעה

(2) מהרש"א

(א) שאלה

(i) הא דקתני "מוציאין מנוה הרעה לנוה היפה אבל לא מנוה היפה לנוה הרעה"

(ii) האם מדובר מארץ לארץ או במדינה אחת

(ב) תשובה

(i) פשיטא

(1) אשר "לא מנוה היפה לנוה הרעה" אתיא למילף

(א) דהגם דבמדינה אחת מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך

(ב) מכל מקום אין לסמוך על היתר של מעיר לעיר ומכרך לכרך להוציא מנוה היפה לנוה הרעה

(2) דמובן דלא צריך למיתני דאין מוציאין מנוה היפה לנוה הרעה

(א) במדינה אחת מעיר לכרך ומכרך לעיר

(ב) דליכא שום היתר להוציא כל עיקר

- (3) ומובן נמי דלא צריך למיתני דאין מוציאים מנוה היפה לנוה הרעה
- (א) מארץ לארץ אפילו מעיר לעיר ומכרך לכרך
- (ב) דהכא גם כן ליכא שום היתר להוציא כל עיקר
- (ii) והשתא דקבענו
- (1) אשר "לא מנוה היפה לנוה הרעה" לא מיתני אלא לגבי מדינה אחת באופן שקבענו
- (2) מסתבר נמי אשר "מוציאים מנוה הרעה לנוה היפה" דיקא במדינה אחת מיתני
- (ג) שים לב
- (i) דמשנה דידן לגבי "מארץ לארץ" אינה מחלקת בין שלש ארצות שבארץ ישראל לשאר ארצות
- (ד) בקיצור
- (i) בין בארץ ישראל בין בשאר ארצות אין מוציאים מארץ לארץ
- (1) אפילו מן עיר לעיר ומכרך לכרך ומכ"ש מן עיר לכרך ומכרך לעיר
- (2) ואפילו מנוה הרעה לנוה היפה
- (3) ברייתא
- (א) היא אומרת לצאת [בארץ ישראל] כופין אותה שלא לצאת
- (ב) ולכאורה משמעו דהיא אומרת לצאת מן ארץ לארץ בארץ ישראל
- (4) תוספות
- (א) קשיא
- (i) מאי איריא בארץ ישראל
- (ii) אפילו בשאר ארצות אינה כופה אותו לצאת מארץ לארץ
- (ב) תירוץ
- (i) קא משמע לן רבותא דאינה כופה אותו לצאת מן ארץ לארץ בשאר ארצות אפילו מן נוה הרעה לנוה היפה
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) הרי קבענו דמן משנה דידן כבר ידעינן אשר אפילו בשאר ארצות אין מוציאים מארץ לארץ אפילו מנוה הרעה לנוה היפה
- (ב) הקדמה א' לתירוץ מהרש"א
- (i) לעיל בד"ה שלש ארצות קא אמרי תוספות בשם תוספתא
- (1) דאין הכי נמי דאינו מוציא אותה מארץ לארץ
- (2) ברם אם הוא בן יהודה ואירס בגליל כופה אותה לצאת ליהודה שעל מנת כן נשאה
- (ג) הקדמה ב' לתירוץ מהרש"א
- (i) משמע גם כן מתוספתא אשר בן יהודה שאירס בגליל מציא אשה לכופו לצאת ליהודה שעל מנת כן נישאת לו

(ד) תירוץ מהרש"א

(i) ברייתא קמ"ל דבעל שהוא מחוץ לארץ אינה יכולה לכופו לצאת לחוץ ישראל בטענה דעל מנת כן נשאת לו

תוספות ד"ה ואימא נסכא

בד"ה ואימא נסכא מהכא משמע דנסכא עדיפא ממעוה ודינרין של כסף כו' עכ"ל לאו דוקא קאמרי מעוה ודינרין אלא משום דמשמע להו דמה שירצה ליה מגבהו כפי הודאתו אם מעוה אם דינרין וה"ה אם לא הודה לו אלא באיסרין לא מגבהו אלא איסרין ואהא קא מקשה ואימא נסכא וע"כ דנסכא עדיפא ליה מכל הנך מטבעות של כסף דאל"כ מאי קא מקשה אימא דקושטא הכי הוא דאם לא הודה לו אלא בנסכא שהיא הפחותה מגבהו ממנה אלא ודאי עדיפא ליה ואפ"ה פריך כו' (ותירצו) כיון שכתוב בו כסף סתם כו' כן הוא ביאור דבריהם דהכא אבל בתוס' ס"פ גט פשוט הבינו התוס' השמועה בע"א דמשמע ליה לתלמודא סתמא דקאמר מה שירצה מגבהו היינו פחות שבמטבע של כסף דהיינו איסרין ואהא מקשה ואימא נסכא וקשיא להו לבעלי התוס' התם וכי נסכא פחותה מב' פרוטות דהיינו איסר ואין להקשות לדברי התוספות דהכא דקשיא להו אי הוה נסכא פחותה ואימא ה"נ דנסכא קאמר מאי פריך בתר הכי ואימא פריטי ואימא ה"נ דפריטי קאמר דהיא הפחותה כבר הרגישו התוספות בזה בפרק הרי עלי עשרון שכתבו שם ואף על גב דקתני מה שירצה ליה מגבהו לא משמע ליה שיוכל להגבות פרוטות מדלא קתני מגבהו פרוטות כו' עכ"ל ע"ש ומהרש"ל הבין דברי התוס' דהכא ובפרק גט פשוט שכוונו לדעת אחד וכתב מה שכתב ע"ש ולא ידעתי להולמם כי הדברים ברורים כמ"ש בלי גמגום ודו"ק:

(1) ברייתא

(א) שטר מלוה שכתב בו כסף סתם

(ב) מגבהו ליה כל מה שירצה

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) ואימא נסכא

(ב) תירוצ

(i) דכתיב בי' מטבע

(3) תוספות

(א) חלק א'

(i) מהכא משמע דנסכא עדיפא ממעוה ודינרין של כסף

(ii) דאי פחותה

(1) אמאי מקשי "ואימא נסכא"

(2) נימא דאין הכי נמי דמגבהו נסכא דהרי קתני דמגבהו כל מה שירצה דהיינו דמגבהו הכי פחות בשווה

(ב) חלק ב'

(i) קשיא

(1) אלו נסכא עדיפא אכן אמאי מקשה "ואימא נסכא"

(ii) תירוץ

(1) בשלב זה אכתי לא אסיק אדעתין דבשטר כתיב "מטבע"

(2) וקס"ד דכיון שכתוב בו כסף סתמא משמע שהוא חייב לו נסכא

(4) המשך דגמרא

(א) תירוץ

(i) היינו טעמא דלא מגבהו נסכא דכתיב בי' מטבע

(ב) קשיא

(i) ואימא פריטי

(5) תוספות בבבא בתרא לפי הסבר מהרש"א

(א) נקטי התם

(i) אשר נסכא הכי פחותה היא ולהכי בפשיטות מקשי אימא נסכא

(ii) ואכן מקשי תוספות התם וכי יכול להיות אשר נסכא פחותה מאיסר

(ב) ולא איכפת להו התם הא דמקשי בכאן "דאלו פחותה היא נימא דאין הכי נמי דמגבהו נסכא"

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לתוספות דידן דאית להו אשר

(1) לפני דסליק אדעתין דכתיב מטבע

(2) אלו נסכא פחותה היא הוה אמינא דאין הכי נמי דמגבהו נסכא

(ii) אמאי מקשין ואימא פריטי דהכא נמי נימא דאין הכי נמי דמגבהו פריטי

(ב) תירוץ

(i) קושיא זו מקשי תוספות בפרק הרי עלי עשרון

(ii) ומתרצי דלא משמע שיוכל להגבהו פרוטות מדלא קתני רבותא זו בברייתא

הדרן עלך שני דייני גזירות והדרן עלך מסכת כתובות